

- 1 בפרשת 'זכור' הנקראת בשבת שלפני פורים, נאמר:
- 2 זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עֲמָלֶק וְגו', וּמִסִּים הַכְּתוּב אֶת פְּסוּקֵי
- 3 פְּרַשְׁת 'זכור' "תִּמְחָה אֶת זִכְרֵ עֲמָלֶק" וְגו' ¹ מתחת השמים לא
- 4 תִּשְׁכַּח, וְהִינֵנּוּ, שֵׁשׁ בָּזָה בְּזִכְרֵת עֲמֶלֶק שְׁנֵי צְוּיִים שׁוּנִים, הַצְּוּי
- 5 לְזַכֵּר תְּמִיד מַה שֶּׁעָשָׂה
- 6 עֲמָלֶק, וְהַצְּוּי לְמַחֹת זִרְעוֹ
- 7 שֶׁל עֲמֶלֶק כּו'. וְצָרִיף לְהִבִּין,
- 8 הֲלֹא הָעֵקֶר וְהַחֵלֶק הַמַּעֲשִׂי הוּא
- 9 הַצְּוּי "תִּמְחָה", וּמַהוּ עֲנִין
- 10 הַתּוֹכֵן שֶׁל הַצְּוּי "זָכוֹר"
- 11 כְּשֶׁלְעֲצוּמוֹ. וּמַה גַּם שֶׁעֲנִין
- 12 "זָכוֹר" אֵינוֹ בָּא פֶּה־כֶּהָ
- 13 לַצְּוּי "תִּמְחָה", וְאִם כֵּן הִיא
- 14 אִפְשָׁר לְבַאֵר שֶׁתּוֹכֵן הַצְּוּי עַל הַזְּכוּרָה
- 15 הוּא הַכְּנָה לַצְּוּי לְמַחֹת אֶת עֲמֶלֶק
- 16 אֲלֵא הוּא הַצְּוּי עַל הַזְּכוּרָה צְוּי
- 17 בְּפִנְי־עֲצוּמוֹ, שֶׁהָרִי בְּמִנְיָן
- 18 הַמַּצּוֹת נִמְנוּ שְׁנֵי צְוּיִים
- 19 שׁוּנִים, "זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה
- 20 לָךְ" וְגו', וְ"תִמְחָה אֶת זִכְרֵ
- 21 עֲמָלֶק" וְגו'.
- 22 וְלִהְבִּין זֶה הַתּוֹכֵן וְהַמַּהוּת שֶׁל
- 23 הַמַּצּוּוֹה לְזַכֵּר אֶת עֲמֶלֶק צָרִיף
- 24 לְהַקְדִּים תַּחֲלָה כְּלָלוֹת עֲנִין
- 25 הַתּוֹכֵן הַכְּלָלִי שֶׁל עֲמָלֶק, וְיִוָּבֵן זֶה
- 26 הַתּוֹכֵן וְהַמַּהוּת שֶׁל עֲמֶלֶק מִהַעֲנִשׁ
- 27 שְׁלוֹ, שֶׁהוּא לְמַחֹת אוֹתוֹ לְגַמְרֵי,
- 28 שֶׁזֶהוּ מַה שֶּׁתּוֹבֵב ³ בְּנִבּוּאֵת בְּלַעַם
- 29 רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֶק וְאַחֲרֵיתוֹ
- 30 עַדִּי אֲבָד, וְהִינֵנוּ ⁴, שֶׁבִּשְׂאֵר
- 31 הָאֲמוֹת מְלַבֵּד עֲמֶלֶק כְּתִיב ⁵
- 32 בְּנִבּוּאֵת צַפְנִיָּה אֲזִי לְעַתִּיד לְבוֹא,
- 33 בִּימֹת הַמֶּשִׁיחַ אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים
- 34 שֶׁפֶה בְּרוּרָה גו' לְעַבְדוֹ כְּלָם
- 35 שְׂכָם אַחֵד, שִׁיְהִיָּה אֲצֵלָם אֲצֵל
- 36 כָּל הָאֲמוֹת עֲנִין שֶׁל בְּרוּר כּו'.
- 37 הַפְּרֵדָת הַטּוֹב מִן הָרַע וְעֵלִיּוֹת הַטּוֹב לְקִדּוּשָׁה וּבִימֹת הַמֶּשִׁיחַ גַּם אֲמוֹת הָעוֹלָם
- 38 יִיְהַפְּכוּ לְטוֹב וְיַעֲבְדוּ אֶת ה', מִה־שְׂאִין־כֵּן בְּעֲמָלֶק כְּתִיב "רֵאשִׁית
- 39 גּוֹיִם עֲמָלֶק וְאַחֲרֵיתוֹ עַדִּי אֲבָד", שֶׁלֹּא יִתְבָּרַר וְלֹא יִיְהַפְּךְ לְטוֹב
- 40 וְלֹא יַעֲלֶה לְקִדּוּשָׁה אֲלֵא יִהְיֶה בּוֹ בְּעֲמֶלֶק עֲנִין שֶׁל מַחֲיָה וְשִׁבְרָה
- 41 וְאֲבָדוֹן לְגַמְרֵי.
- 42 (ב) וְהִנֵּנוּ בָּזָה, דְּהִנֵּה מַה
- 43 שֶׁתּוֹבֵב בְּפִסּוּק הַנּוֹכַח מְנַבּוּאֵת בְּלַעַם
- 44 "רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֶק
- 45 וְאַחֲרֵיתוֹ" גו', הִינֵנו שֶׁבְּעֲמָלֶק
- 46 יֵשׁ שְׁנֵי עֲנִינִים, "רֵאשִׁית" הַתַּחֲלָה וְ"אַחֲרֵית" סוּף. וְהִטַּעַם
- 47 שֵׁשׁ שְׁנֵי הָעֲנִינִים "רֵאשִׁית" וְ"אַחֲרֵית" בְּעֲמָלֶק, הִינֵנו
- 48 הַקְּדוּשָׁה (כְּכַתּוּב בַּקְּהֵלֶת זֶה לְעוֹמֵת זֶה
- 49 עָשָׂה אֱלֹהִים) הוּא לְפִי
- 50 שֶׁלְמַעֲלָה בְּאֱלֹהוֹת, בְּקִדּוּשָׁה
- 51 יִשָּׁנֵם שְׁנֵי הָעֲנִינִים "רֵאשִׁית" וְ"אַחֲרֵית", וְכִינֵן שֶׁהַקְּלָפָה
- 52 מִתְדַמָּה לְגַבִּי הַקְּדוֹשׁ כְּדַבְּרֵי
- 53 הַזוּהַר קְקוֹף בְּפִנְי אָדָם ⁶, וּמֵרָאה
- 54 עֲצֻמָּה שֵׁשׁ בָּה, כְּכִיכּוֹל, דְּמִינֵן לְצַד
- 55 הַקְּדוּשָׁה לְכֵן מִשְׁנֵי הָעֲנִינִים
- 56 "רֵאשִׁית" וְ"אַחֲרֵית" כְּפִי
- 57 מִה שֶׁתּוֹבֵב ³ רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֶק וְאַחֲרֵיתוֹ עַדִּי אֲבָד, וְהִינֵנוּ ⁴, שֶׁבִּשְׂאֵר הָאֲמוֹת
- 58 אֲצֵלָם עֲנִין שֶׁל בְּרוּר כּו', מִה־שְׂאִין־כֵּן בְּעֲמָלֶק כְּתִיב "רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֶק
- 59 וְאַחֲרֵיתוֹ עַדִּי אֲבָד", שֶׁלֹּא יִתְבָּרַר אֲלֵא יִהְיֶה בּוֹ עֲנִין שֶׁל מַחֲיָה וְשִׁבְרָה לְגַמְרֵי.
- 60 (ב) וְהִנֵּנוּ בָּזָה, דְּהִנֵּה מַה שֶּׁתּוֹבֵב "רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֶק וְאַחֲרֵיתוֹ" גו', הִינֵנו
- שֶׁבְּעֲמָלֶק יֵשׁ שְׁנֵי עֲנִינִים, "רֵאשִׁית" וְ"אַחֲרֵית". וְהִטַּעַם שֵׁשׁ שְׁנֵי
- הָעֲנִינִים "רֵאשִׁית" וְ"אַחֲרֵית" בְּעֲמָלֶק, הִינֵנו בְּ"לְעַמְת־זֶה", הוּא לְפִי שֶׁלְמַעֲלָה
- שְׁנֵי הָעֲנִינִים "רֵאשִׁית" וְ"אַחֲרֵית", וְכִינֵן שֶׁהַקְּלָפָה מִתְדַמָּה לְגַבִּי
- הַקְּדוֹשׁ קְקוֹף בְּפִנְי אָדָם ⁶, לְכֵן מִשְׁנֵי הָעֲנִינִים "רֵאשִׁית" וְ"אַחֲרֵית" כְּפִי שֶׁהֵם

(* מאמר זה הוא "חלק מהמאמר זכור את אשר עשה – תרס"ה – עם איזה שינויים והוספות").*

(* לשון ה"פתח דבר" לד"ה זכור תרס"ה ש"ל בקונטרס בפ"ע (קה"ת – מוצאי ש"ק ט' אדר), בצירוף "איזה מ"מ והערות" מכ"ק אדמו"ר שליט"א (ונדפס לאח"ז בסה"מ תרס"ה ע' רי ואילך (וראה שם ע' של)). כמה מהערות כ"ק אדמו"ר שליט"א נעתיקו לקמן.

(1) תצא כה, יז. שם, יט. (2) סהמ"צ להרמב"ם מ"ע קפח-קפט. סמ"ג עשין קטור-קטו. ועוד. (3) בלק כד, כ. (4) ראה ג"כ תו"א ס"פ תצוה. סידור שער הפורים. סהמ"צ להצ"צ מצות זכירת מעשה עמלק (הערה בקונטרס הנ"ל). (5) צפני' ג, ט. (6) ראה זח"ב קמח, ב.

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'

ביאור בדרך אפשר

1 שהם למעלה, יורד ומשפֵּלְשֵׁל אחרי ריבוי ירדות וצמצומים גם
 2 ב'לַעֲמַת־זֶה' שְׁנֵי הַעֲנִינִים "ראשית" ו"אחרית", שָׁזְהוּ מַה
 3 שְׁכֹתוֹב "ראשית גוים עֲמֶלֶק וְאַחֲרֵיתוֹ" וגו'.
 4 וביאור עֲנִין "ראשית" ו"אחרית" לַמַּעֲלָה באלוקות, דְּהִנֵּה
 5 פְּתִיב⁷ כנבואת ישעיה אֲנִי הַקְרוּשׁ־
 6 ברוך־הוא ראשון וְאַנִּי אַחֲרוֹן, 1
 7 "ראשון" ו"אַחֲרוֹן" קָאֵי
 8 מכוון על פְּלִלוֹת הַהִשְׁתַּלְשָׁלוֹת
 9 של האור האלוקי היורד מלמעלה
 10 למטה ונמשך לעולמות (וזאת באופן
 11 של השתלשלות מדרגה לדרגה, כך
 12 שכל דרגה קשורה בשנייה כמו חוליות
 13 של שלשלת) שְׁמֵי־אֹר הַמְּמַלְא',
 14 האור של 'סדר השתלשלות' שהוא אור
 15 מצומצם הבא ונמשך לכל נברא לפי
 16 ענינו, הנקרא 'אור הממלא כל עלמין'
 17 (על שם שמתלבש בכל עולם ובכל
 18 נברא בהתלבשות פנימית ו'ממלא'
 19 אותם כמו הנשמה ה'ממלא' את הגוף
 20 ומתלבשת בכל אבר לפי ענינו
 21 המיוחד) מ"ראשית" התחלת פֶּל
 22 הַמְּדַרְגּוֹת שב'סדר השתלשלות' עד
 23 "אחרית" סוף פֶּל הַמְּדַרְגּוֹת
 24 שב'סדר השתלשלות', שְׁפָל זֶה כל
 25 הדרגות מה'ראשית' ועד האחרית'
 26 נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת "אֲנִי", שָׁזְהוּ
 27 'אור הַסּוֹכֵב' האור האלוקי הלא
 28 מוגבל שאינו מתלבש בעולמות
 29 ובנבראים בפנימיות כמו אור ה'ממלא'
 30 אלא מאיר עליהם בדרך 'סוכב'
 31 ו'מקוף' מלמעלה ונקרא 'אור הסוכב
 32 כל עלמין'.
 33 ובפְּרָטִיּוֹת יוֹתֵר, הִנֵּה פְּדִי
 34 שְׁלֵא ?הִיָּה סֶלְקָא־דַּעֲמָא שלא
 35 יעלה על הדעת לומר שְׁרַק
 36 "ראשית" הדרגות הנבוהות
 37 והעליונות של הַהִשְׁתַּלְשָׁלוֹת
 38 המקור של הדרגות הללו הוא
 39 מ"אֲנִי" - מ'אור הסוכב', אָבֶל "אחרית" של
 40 הַהִשְׁתַּלְשָׁלוֹת, שְׁהוּא עֲנִין הַהִשְׁתַּלְשָׁלוֹת של האור האלוקי
 41 לִירֵד לְמַטָּה עד לְבְּחִינַת הַעֲשִׂיָּה העולם התחתון מבין ארבעת
 42 העולמות הרוחניים הכלליים אצילות־בריאיה־עשירה־עשייה שֵׁישׁ שָׁם
 43 כנבראים שבעולם העשייה הַתְּלַבְּשׁוֹת כַּח הַפּוֹעֵל הכורא בַּנְּפֶעֶל
 44 הנברא, והאור האלוקי המתלבש כנבראים שבעולם העשייה הוא מועט

ביאור בדרך אפשר

45 ומצומצם עד כדי כך שְׁאֲפָשֵׁר ייתכן שְׁהַנְּבִרָא יְהִיָּה יֵשׁ וְדָבָר
 46 נִפְרָד בְּהַרְגָּשְׁתּוֹ, כלומר, האמת היא שהנברא אינו מציאות לעצמו ובטל
 47 לחלוטין לבורא המהווה ומקיים ומחיה אותו, אבל בגלל שהאור האלוקי
 48 מצומצם ונסתר, הרי לפי התחושה שלו הנברא הוא 'יש' ומציאות בפני עצמה,
 49 ולכן היה אפשר לטעות ולהעלות על
 50 הדעת שהדרגות הנמוכות של 'סדר
 51 השתלשלות', אלה של עולם העשייה,
 52 אין זֶה מ'אור הסוכב', לִכְּנֹן
 53 נֶאֱמַר לא רק 'אני ראשון' אלא גם
 54 "וְאַנִּי אַחֲרוֹן", להורות שְׁגַם
 55 "אחרית" הַהִשְׁתַּלְשָׁלוֹת, כְּפִי
 56 שְׁנִמְשָׁךְ עד לְבְּחִינַת הַעֲשִׂיָּה
 57 כו'. לבורא נבראים גשמיים תחתונים,
 58 הִנֵּה פֶּל זֶה הוּא חֵיט אלוקית
 59 שהשווה והמקור שלה הוא מִבְּחִינַת
 60 "אֲנִי", הקרוש־ברוך־הוא בעצמו
 61 שָׁזְהוּ 'אור הסוכב' שהוא אור
 62 בלי גבול, למעלה מ'סדר השתלשלות'.
 63 וְכִמּוֹ שְׁכֹתוֹב⁸ בתהלים כל
 64 אֲשֶׁר חָפֵץ הוֹי' עֲשֵׂה בְּשָׁמַיִם
 65 וּבְאָרֶץ, דְּהִינּוּ ש"חָפֵץ הוֹי'"
 66 פנימיות הרצון העליון 'אור
 67 הַסּוֹכֵב' שהוא אור בלי גבול הוא
 68 גַם בְּאָרֶץ כי אור ה'סוכב' כל עלמין'
 69 מאיר בכל מקום במידה שווה, וְזֶהוּ
 70 גַם מַה שְׁכֹתוֹב בְּדֹהַר ב'פתח
 71 אליהו' "אֲנִתְּ אַתָּה, הַקְרוּשׁ־בְרוּךְ־
 72 הוּא, הוּא עֵלִית הַעֲלוֹת העילה
 73 (הסיבה, המקור הגורם) של כל העילות
 74 (הסיבות, המקורות, הגורמים) וְסַבַּת
 75 הַסּוֹבוֹת"⁹, אַתָּה, הַקְרוּשׁ־בְרוּךְ־הוּא
 76 הִינּוּ, שֵׁישָׁנָם לַמַּעֲלָה באלוקות
 77 שְׁנֵי הַעֲנִינִים "עֲלָה"
 78 ו"סִבָּה", "עֲלָה" קָאֵי מכוון
 79 על הַהִשְׁתַּלְשָׁלוֹת של האור
 80 האלוקי מדרגה לדרגה שְׁבִדְרָךְ
 81 עֲלָה וְעֵלוֹל, סיבה ותוצאה,
 82 שְׁזוּהִי הַהִשְׁתַּלְשָׁלוֹת שְׁלִפְי־
 83 עָרְךָ, כאשר לכל דרגה יש ערך ויחס לדרגה האחרת ולכן יש יחס והשוואה
 84 בין המקור הגורם, ה'עילה' לתוצאה, ה'עלול' שְׁהִרֵי הַעֲלוֹל לפני שנתגלה
 85 קיים גם כְּמוֹ שְׁהוּא פְּלוֹל בְּעֲלָה, כמו בשכל ומידות שהשכל הוא
 86 הגורם את התעוררות המידות וה'עלול' המידות קיימות גם בתוך ה'עילה'
 87 השכל, שם הם באופן של מידות שבשכל, ומוה מוכח שיש ביניהם יחס קרוב
 88 וְגַם אַחַר יְצִיאָתוֹ של ה'עלול' מְהַעֲלָה להתגלות כמציאות בפני

(7 ישעיה' מד, ו. 8) תהלים קלה, ו. 9) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

34 שהקליפה נוהגת כקוף בפני אדם הנה גם ב'לעמת־זה' צד ה'קליפה'
 35 ישנם שני הענינים "ראשית" הדרגות הראשונות והיותר גבוהות
 36 ו"אחרית" הדרגות האחרונות והיותר נמוכות שבעמלק. ועל זה
 37 נאמר "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד", שאין זה
 38 הסוף והתכלית של עמלק בדרך
 39 ברור שיעלה אותו לטוב, כפי־אם
 40 באפן של שכירה ועקירה
 41 לגמרי ביטול ואבדן מוחלט 'מתחה'
 42 ויעדי אובד.
 43 ג) ובאור החלוק שפיין עמלק
 44 לשאר האמות כפי שהוא
 45 מתבטא ומשתקף בענין העבודה
 46 הרוחנית של האדם, דהנה ידוע
 47 ששבע האמות של הגויים שגור
 48 בעבר בארץ ישראל הן כנגד שבע
 49 המדות הרעות הקיימות בנפש
 50 הבהמית של האדם, שהן שבע
 51 המדות הללו, שבע רגשות ונטיות
 52 שליליות המקור לענין
 53 העברות, שעל זה על המדות
 54 הרעות אמרו רבותינו ז"ל¹⁰
 55 בגמרא אין אדם עובר עברה
 56 אלא־אם־כן נכנס בו רוח
 57 שטות, שה'רוח שטות' הוא
 58 ענין המדות הרעות שמכסות
 59 על האמת שעשית עבירה היא דבר
 60 חמור מאד. ויש בזה בכיסי של
 61 ה'רוח שטות' והמדות הרעות על
 62 האמת כמה פּרטים, והינו
 63 שיש מי שבא לענין העברה
 64 ונכשל בה מצד זה שנדמה לו
 65 בטעות שעודנו גם לאחר שעבר
 66 עבירה עדיין הוא ביהדותו כמו לפני
 67 העבירה ואינו נעשה נפרד¹¹
 68 מהאלוקות, אבל אלו הנה יודע
 69 את האמת כמו שהיא שעל־
 70 ידי העברה הוא נעשה נפרד
 71 מהאלוקות וגורם ניתוק בקשר של
 72 נשמתו עם הקדוש־ברוך־הוא, אזי
 73 לא הנה עושה זאת את מעשה
 74 העבירה בשום אפן¹², וכמאמר
 75 ניט ער וויל און ניט ער קאן
 76 אדמו"ר הנק"ו¹³: א איד, ניט ער קאן

1 עצמה, מתלבשת העלה בעלול באיזה אפן שיהיה, כמו בדוגמה
 2 של שכל ומידות שגם לאחר התעוררות והתגלות המידות (העלול) הרי השכל
 3 (העילה) מלוכב במידות (והוא ענין שכל שבמידות) ובכללות הוא היחס
 4 הקרוב בין העילה והעלול ענין ההשתלשלות של האור האלוקי מדרגה
 5 לדרגה ש'מאור הממלא', אור
 6 ה'ממלא כל עלמין' שהוא כאמור אור
 7 מוגבל ומצומצם שהיא 'השתלשלות'
 8 זו, מאור ה'ממלא' בדרך עלה
 9 ועלול מדרגה לדרגה שבערך
 10 זו לזו שיש יחס וקירוב בין הדרגות.
 11 אבל ענין "ספת הסבות" קאי
 12 מכוון על ההשתלשלות של האור
 13 האלוקי מדרגה לדרגה ש'באין־
 14 ערך', כאשר הפער והריחוק בין דרגה
 15 אחת לאחרת הוא לאין שיעור, ללא כל
 16 יחס והשוואה, שזהו רק בדרך
 17 סבה אבל לא גורם קרוב וישיר,
 18 והוא ענין אור הסובב, האור
 19 האלוקי הבלי גבול, הסובב כל עלמין
 20 שהוא רק בדרך סבה
 21 להשתלשלות אבל אין קשר יחס
 22 ישיר בין אור הסובב שהוא בלי גבול
 23 ואין סוף, לעולמות ונבראים מוגבלים.
 24 וזהו מה שכתוב בפסוק הנזכר
 25 לעיל "אני ראשון ואני
 26 אחרון", שאור הסובב
 27 הנקרא כאן 'אני' הוא סבה ושורש
 28 ומקור לא רק ל"ראשון",
 29 ראשית ההשתלשלות, הדרגות
 30 הראשונות והגבוהות של 'סדר
 31 השתלשלות' אלא גם
 32 ל"אחרון", אחרית
 33 ההשתלשלות הדרגות האחרונות
 34 והנמוכות של 'סדר השתלשלות'
 35 שכולן נמשכות מהאור האלוקי הבלי
 36 גבול הנקרא 'סובב כל עלמין' המאיר
 37 בכל העולמות בשווה. וזהו ענין
 38 "ראשית" ו"אחרית" כפי
 39 שהוא למעלה בקדשה. וכיון
 40 שהקליפה הצד של היפך הקדושה
 41 (המעלים ומכסה על הקדושה כפי
 42 שהקליפה מכסה על הפרי) מתדמה לקדשה, כאמור לעיל מדברי הזוהר

(10) סוטה ג, א. (11) תניא פ"ד. (12) ראה תניא פכ"ד. וראה ג"כ המשך וככה תרל"ז פל"ט ואילך. קונטרס ומעין מ"ב ואילך (הערה בקונטרס הנ"ל). (13) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון). ועוד.

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

44 יחסית, והמהפך הוא עד כדי כך שְנַעֲשֶׂה מֵהוּת אַחֲרַת (עַם אִיזוּ נִיט
 45 עָר זה לא הוא, כאילו נהפך לאיש אחר), וכעת התהפך לְהִיּוֹת נִלְהָב
 46 וְלֵהוּט (צוּקֶאקֶט און פֶּאָרְקֶאקֶט) וּמִשְׁקַע בְּתַאֲוֹת כְּאֵלוֹ,
 47 שְׁמַצֵּד-עֲצָמוֹ יחסית למהות הרוחנית שלו עד עתה לֹא הָיָה שִׁיךְ
 48 אֲלֵיהֶן כָּלֵל.

49 וְהִנֵּה סִבַּת הַיְרִיחַ שְׁטוּת'
 50 (כְּפִי שֶׁהִיא בְּדַרְגָּה הַיּוֹתֵר
 51 עֲלִיוֹנָה כאשר היא גורמת לתאווה
 52 מותרות, לא לאחר הידרדרות חמורה
 53 יותר) הוּא הַעֲדֵר גְּלוּי אֱלֻקוֹת
 54 (לֹא רַק בְּנִפְשׁוֹ הַבְּהֵמִית
 55 שמקורה בקליפות' ויש לה נטיות
 56 רעות ולכן אין זה פלא שאין בה גילוי
 57 אלקות, אֲלָא אין לו גילוי אלקות
 58 גַם) בְּנִפְשׁ הָאֱלֻקִּית שֶׁהִיא 'חֶלֶק
 59 אלקוה ממעל' ומצד מהותה ראוי
 60 שיהיה בה גילוי אלקות, וְהִינּוּ,
 61 שְׁמַצֵּד זֶה שֶׁאֱלֻקוֹת הוּא
 62 בְּהַעֲלֵם אֲצֵלוֹ ולא בהכרח אמיתית
 63 ובתחושות גלויות, הָרִי הוּא כָּא
 64 לְהַעֲנִינִים הֵלֵא-טוֹבִים,
 65 שְׁמֻקְרָם הֵן שְׁבַע מִדּוֹת
 66 רְעוּת, שֶׁזֶהוּ עֲנִינֵן שְׁבַע
 67 הָאֲמוֹת כְּפִי שֶׁזֶה בְּעִבּוּדָה,
 68 חִינּוּ שְׁבַע הַמִּידוֹת הַרְעוּת שְׁגוּרֻמֹת
 69 לאדם תאוות ואף הנהגות לא רצויות
 70 בפועל.

71 וְכִינּוּן שֶׁהַסִּבָּה בְּזֶה הִיא הַעֲדֵר
 72 גְּלוּי אֱלֻקוֹת, מוֹכֵן שֶׁעֲנִינֵן זֶה
 73 הוּא מִצַּד הַהַעֲדֵר לַגַּמְרִי אוֹ
 74 הַחֲסָרוֹן חִינּוּ שֶׁהִדְבַר קִיִּים אַךְ לֹא
 75 בַּמִּידָה הַרְאוּיָה בְּעִבּוּדַת הַתְּפִלָּה,
 76 תְּפִלָּה עִם עִבּוּדָה שֶׁבִלְבַב וּבַהֲתַעֲרוּרֹת
 77 רְאוּיָה כִּי עַל-יְדֵי עִבּוּדַת
 78 הַתְּפִלָּה כְּרָאוּי נַעֲשֶׂה גְּלוּי
 79 אֱלֻקוֹת בְּנִפְשׁוֹ הַפְּרָטִית שֶׁל
 80 הָאָדָם הַמְתַּפְּלֵל וְגַם בְּעוֹלָם כִּלְכֵּל,
 81 שֶׁזֶהוּ עֲנִינֵן זֶה שֶׁל הָאֵרֶץ וְהַמִּשְׁכַּת
 82 אלקות בנפשו ובעולם סָדֵר עִבּוּדַת
 83 הָאָדָם בְּמִשְׁפַּח הַיּוֹם, כִּלְכֵּל יוֹם
 84 יוֹם שֶׁבְּתַחֲלַת הַיּוֹם הַנִּשְׁמָה
 85 הִיא רַק בְּאֶפְסוֹ¹⁵, בְּגִלּוּי מוֹעֵט
 86 בְּלִבָּד וְעִדְיִין אֵין לָהּ הַשְּׁפַעָה הַנִּיכֻרָת

1 וְעוֹרֵן אֲנִפְרָד פּוֹן אֱלֻקוֹת, יְהוּדִי אִינוּ רוצה ואינו יכול להעשות נפרד
 2 מאלקות וְאִם-כֵּן אֵלוֹ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁעַל-יְדֵי הַעֲבָרָה נַעֲשֶׂה
 3 נִפְרָד, כְּפִי שֶׁזֶה בְּאֵמָת, וְלֹא הִיָּה טוֹעָה לַחֲשׁוֹב שֶׁהַעֲבִירָה לֹא עוֹשֶׂה
 4 אוֹתוֹ נִפְרָד, לֹא הָיָה כָּא לִיְדֵי עֲבָרָה, אֲלָא שֶׁזֶהוּ מִצַּד הַיְרִיחַ
 5 שְׁטוּת' שְׁמַכְסֶּה עַל הָאֵמָת.

6 וְיֵשׁ מִי שֶׁהַיְרִיחַ שְׁטוּת' אֲצֵלוֹ
 7 הִיא לְמִטָּה מְזָה, יְרוּחַ שְׁטוּת',
 8 טוֹעַת וּסְכֻלוֹת, מִסּוּג יוֹתֵר נְחוּת,
 9 שֶׁחֹשֵׁב בְּטוֹעַת שְׁאִין אִישׁ
 10 רוֹאֶה אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא עוֹבֵר עֲבִירָה
 11 וְאֵין שׁוֹם אָדָם יוֹדֵעַ מְזָה,
 12 כְּמֵאֲמֵר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל¹⁴ בְּנִמְרָא
 13 כְּשֶׁאָדָם עוֹבֵר עֲבָרָה, אוֹמֵר
 14 לַעֲצָמוֹ וּמִבְּקֶשׁ הַלוֹוִאי שְׁלֹא יִרְאֵנִי
 15 אָדָם (וְשׁוֹכַח שֶׁה' רוֹאֶה אֶת מַעֲשָׂיו
 16 מִמֵּיָד). וּמִצַּד הַיְרִיחַ שְׁטוּת' הִיא
 17 הַמִּידוֹת הַרְעוּת, כְּאִמּוֹר, הָרִי הוּא
 18 כָּא לִיְדֵי תַאֲוֹת וְהוּא חוֹשֵׁק
 19 בְּדַכְרִים הַמְתַּרְיִם לְמֵלֵא בְּהֵם אֶת
 20 תַּאוּוֹת, וְעַד שֶׁמִּצְבָּב זֶה הוֹלֵךְ וְיוֹרֵד
 21 עַד שֶׁאִינוּ מֵתַאוּוֹה רַק לְדַכְרִים מוֹתֵרִים
 22 אֵלֵא יֵשׁ לוֹ גַם תַּאֲוֹת בְּלִמֵּי
 23 רְעוּיּוֹת, וְעַד שֶׁנּוֹפֵל בְּתַאֲוֹת
 24 דַּכְרִים הָאֲסוּרִים מִמֶּשׁ, שְׁבָא
 25 לַעֲשׂוֹת עֲנִינֵי עֲבָרָה בְּדַכְרִים
 26 נְחוּתִים מֵאֵד וְתַאֲוֹת כְּאֵלוֹ
 27 שְׁאִינֵם לְפִי מֵהוּתוֹ לַגַּמְרִי,
 28 דִּהְיִינוּ שְׁמַצֵּד מֵהוּתוֹ וְשִׁכְלוֹ
 29 שֶׁל אוֹתוֹ אֵדָם מִצַּד עֲצָמוֹ וְהַרְמָה
 30 הַרוּחָנִית הָאִישִׁית שֶׁלּוֹ כְּפִי שֶׁאִינוּ
 31 מְעוֹר מֵהַתַּאֲוָה שְׁגוּבֵרַת וּמוֹנַעַת
 32 מִמֵּנוּ לְרֵאוּת אֶת הָאֵמֶת (וְלִכֵּן הוּא
 33 מִשׁוּל לְעִיּוּר שֶׁאִינוּ רוֹאֶה), אֵין לוֹ
 34 שְׁיִכּוֹת אֲלֵיהֶם כָּלֵל וְגַם אִם יֵשׁ
 35 לוֹ נְטוּיֹת וְתַאוּוֹת לֹא רְצוּיּוֹת, לֹא
 36 מְדוּבֵר בַּתַּאוּוֹת לְדַכְרִים כִּלְכֵּךְ
 37 נְחוּתִים, אֲלָא שֶׁהַיְרִיחַ שְׁטוּת'
 38 וְהַתַּאֲוָה מְבַלְבְּלִים אֶת מֵהוּתוֹ
 39 הַרוּחָנִית הָאִמִּיתִית, כְּפִי שֶׁהוּא מִצַּד
 40 עֲצָמוֹ, וְעֲנִינֵן הַבְּלַבּוּל שֶׁהַיְרִיחַ
 41 שְׁטוּת' גּוֹרֵמַת לָאֵדָם הוּא
 42 שְׁמֵהֲפָכִים אֶת מֵהוּתוֹ וְשִׁכְלוֹ
 43 שֶׁעַד עַתָּה הִיָּה בְּרַמָּה רּוּחָנִית גְּבוּוּהָה

1 וְאִם-כֵּן אֵלוֹ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁעַל-יְדֵי הַעֲבָרָה נַעֲשֶׂה
 2 נִפְרָד, כְּפִי שֶׁזֶה בְּאֵמָת, לֹא הָיָה כָּא לִיְדֵי עֲבָרָה,
 3 אֲלָא שֶׁזֶהוּ מִצַּד הַיְרִיחַ שְׁטוּת' שְׁמַכְסֶּה עַל
 4 הָאֵמָת. וְיֵשׁ מִי שֶׁהַיְרִיחַ שְׁטוּת' אֲצֵלוֹ הִיא לְמִטָּה
 5 מְזָה, שֶׁחֹשֵׁב שְׁאִין אִישׁ רוֹאֶה אוֹתוֹ וְאֵין שׁוֹם
 6 אָדָם יוֹדֵעַ מְזָה, כְּמֵאֲמֵר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל¹⁴ כְּשֶׁאָדָם
 7 עוֹבֵר עֲבָרָה, אוֹמֵר שְׁלֹא יִרְאֵנִי אָדָם. וּמִצַּד
 8 הַיְרִיחַ שְׁטוּת' הָרִי הוּא כָּא לִיְדֵי תַאֲוֹת בְּדַכְרִים
 9 הַמְתַּרְיִם, וְעַד תַּאֲוֹת בְּלִמֵּי רְעוּיּוֹת, וְעַד שֶׁנּוֹפֵל
 10 בְּתַאֲוֹת דַּכְרִים הָאֲסוּרִים מִמֶּשׁ, שְׁבָא לַעֲשׂוֹת
 11 עֲנִינֵי עֲבָרָה בְּדַכְרִים וְתַאֲוֹת כְּאֵלוֹ שְׁאִינֵם לְפִי
 12 מֵהוּתוֹ לַגַּמְרִי, דִּהְיִינוּ שְׁמַצֵּד מֵהוּתוֹ וְשִׁכְלוֹ כְּפִי
 13 שְׁאִינוּ מְעוֹר מֵהַתַּאֲוָה, אֵין לוֹ שְׁיִכּוֹת אֲלֵיהֶם
 14 כָּלֵל, אֲלָא שֶׁהַיְרִיחַ שְׁטוּת' וְהַתַּאֲוָה מְבַלְבְּלִים
 15 אֶת מֵהוּתוֹ, וְעֲנִינֵן הַבְּלַבּוּל הוּא שְׁמֵהֲפָכִים אֶת
 16 מֵהוּתוֹ וְשִׁכְלוֹ שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהוּת אַחֲרַת (עַם אִיזוּ נִיט
 17 עָר), לְהִיּוֹת נִלְהָב וְלֵהוּט (צוּקֶאקֶט און
 18 פֶּאָרְקֶאקֶט) וּמִשְׁקַע בְּתַאֲוֹת כְּאֵלוֹ, שְׁמַצֵּד-עֲצָמוֹ
 19 לֹא הָיָה שִׁיךְ אֲלֵיהֶן כָּלֵל.

20 וְהִנֵּה סִבַּת הַיְרִיחַ שְׁטוּת' (כְּפִי שֶׁהִיא בְּדַרְגָּה
 21 הַיּוֹתֵר עֲלִיוֹנָה) הוּא הַעֲדֵר גְּלוּי אֱלֻקוֹת
 22 (לֹא רַק בְּנִפְשׁוֹ הַבְּהֵמִית, אֲלָא גַם) בְּנִפְשׁ
 23 הָאֱלֻקִּית, וְהִינּוּ, שְׁמַצֵּד זֶה שֶׁאֱלֻקוֹת הוּא בְּהַעֲלֵם
 24 אֲצֵלוֹ, הָרִי הוּא כָּא לְהַעֲנִינִים הֵלֵא-טוֹבִים,
 25 שְׁמֻקְרָם הֵן שְׁבַע מִדּוֹת רְעוּת, שֶׁזֶהוּ עֲנִינֵן שְׁבַע
 26 הָאֲמוֹת כְּפִי שֶׁזֶה בְּעִבּוּדָה. וְכִינּוּן שֶׁהַסִּבָּה בְּזֶה
 27 הִיא הַעֲדֵר גְּלוּי אֱלֻקוֹת, מוֹכֵן שֶׁעֲנִינֵן זֶה הוּא
 28 מִצַּד הַהַעֲדֵר אוֹ הַחֲסָרוֹן בְּעִבּוּדַת הַתְּפִלָּה, כִּי
 29 עַל-יְדֵי עִבּוּדַת הַתְּפִלָּה נַעֲשֶׂה גְּלוּי אֱלֻקוֹת
 30 בְּנִפְשׁוֹ הַפְּרָטִית וְגַם בְּעוֹלָם, שֶׁזֶהוּ סָדֵר עִבּוּדַת
 31 הָאָדָם בְּמִשְׁפַּח הַיּוֹם, שֶׁבְּתַחֲלַת הַיּוֹם הַנִּשְׁמָה הִיא
 32 רַק בְּאֶפְסוֹ¹⁵, וְאַחֲרֵי-כֵן עַל-יְדֵי עִבּוּדָתוֹ בְּעִבּוּדַת

(14) ברכות כח, ב. (15) ראה ברכות יד, א. לקו"ת פינחס עט, ד. סה"מ תרפ"ט ע' 84 ואילך. ד"ה לכה דודי תשי"ד פ"ד (תו"מ סה"מ אלול ע' רלז). וש"נ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 בלב ובכל הגוף וְאֶת־רִכְף עַל־יְדֵי עֲבוּדָתוֹ בַּעֲבוּדַת הַתְּפִלָּה, וְלִכְן עַל־יְדֵי הַמְּשַׁכֵּת גְּלוּי אֱלֹקוֹת, פּוֹעֵל בָּהֶם הַבְּרוּר
 2 פּוֹעֵל הַמְּשַׁכֵּת גְּלוּי אֱלֹקוֹת הַגְּלוּי הוּא תְּחִילָה בְּנִפְשׁוֹ הַפְּרָטִית
 3 שֶׁל הַיְּהוּדִי הַמְּתַפַּלֵּל, שְׁמֹת־פֶּשֶׁט הַגְּלוּי אֱלֹקוֹת שֶׁבִּנְשַׁמְתּוֹ בְּכָל הַצִּיּוּר
 4 קוֹמָה' בְּכָל חֲלָקֵי גּוֹפוֹ וּבְכָל הַדְּמוּת הַרוּחָנִית שְׁלוֹ, וְעַד שְׁנִמְשָׁךְ גְּלוּי
 5 הָאֱלֹקוֹת גַּם בְּעוֹלָם.
 6 וְכָל זֶה הוּא פּוֹעֵל בְּאֶשֶׁר עֲבוּדַת הַתְּפִלָּה, פּוֹעֵל הַמְּשַׁכֵּת גְּלוּי אֱלֹקוֹת בְּנִפְשׁוֹ
 7 הַתְּפִלָּה הִיא כְּדַבְעֵי, שְׁקוּדֵמַת הַפְּרָטִית, שְׁמֹת־פֶּשֶׁט הַגְּלוּי בְּכָל הַצִּיּוּר קוֹמָה'
 8 לֵה הַכְּנָה וְהַתְּבוּנָה וְהַתְּפִלָּה עֲצֵמָה
 9 הִיא בְּהַתְּעוֹרְרוֹת הָרוּחִיָּה אֲבָל
 10 כְּאֶשֶׁר עֲבוּדַת הַתְּפִלָּה הִיא
 11 שְׁלֵא כְּדַבְעֵי, וְאִינֶנָּה בְּהַתְּעוֹרְרוֹת
 12 הָרוּחִיָּה אֲזִי לֹא נַעֲשֶׂה אֲצִלּוֹ
 13 גְּלוּי אֱלֹקוֹת, אֲלֵא הָאֱלֹקוֹת
 14 שֶׁנִּמְצָאָת בְּנִשְׁמָתוֹ הוּא בְּהַעֲלֵם
 15 אֲצִלּוֹ, וּבִגְלָל הַהַעֲלֵם וְהַחֲסֹת
 16 עַל הָאֱלֹקוֹת כִּי הָרִיחַ שְׁטוּת'
 17 שְׁמִבִּיאָה אוֹתוֹ לְשַׁבַּע הַמְּדוּת
 18 הָרַעוּת, שְׁזָהוּ עֲנִין שְׁבַע
 19 הָאֲמוֹת, שְׁהֵן הַשְּׂרָשׁ לְעִנְיָנוּ
 20 הָעֲבוּרֹת כַּמְּבוּאָר לְעִיל. וְכִינּוֹ
 21 שְׁהַסְפָּה לְזֶה עֲבִירוֹת שֶׁנִּגְרַמּוּ
 22 מִ'רוּחַ שְׁטוּת' מִסּוּג זֶה שֶׁל הָעֵדֶר גְּלוּי
 23 אֱלֹקוֹת מִפְּנֵי חִסְרוֹן בַּעֲבוּדַת הַתְּפִלָּה,
 24 הִיא הָעֵדֶר גְּלוּי אֱלֹקוֹת, מוֹכֵן
 25 שְׁאֶפְשֵׁר יִכּוֹל לְהִיּוֹת בְּזֶה
 26 הַתְּקוּן בְּדֶרֶךְ בְּרוּר הַפְּרֻדַּת הַטּוֹב
 27 מֵהַרַע וְהַעֲלָאתוֹ לְקִדּוּשָׁה הַפּוֹעֵלֶת אֵת
 28 הַתְּקוּן שֶׁל שְׁבַע הַמְּדוּת הָרַעוּת, עַל־
 29 יְדֵי הַמְּשַׁכֵּת גְּלוּי אֱלֹקוֹת,
 30 וְהִינּוּ שְׁעֲבוּדַת הַתְּפִלָּה תְּהִיָּה
 31 כְּדַבְעֵי, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה פּוֹעֵל
 32 גְּלוּי אֱלֹקוֹת בְּנִפְשׁוֹ, וּמִמִּילָא
 33 נַעֲשֶׂה הַבְּרוּר בְּשַׁבַּע הָאֲמוֹת,
 34 שְׁהֵן שְׁבַע הַמְּדוּת הָרַעוּת
 35 וְנִמְצָא שֶׁמְדוּבָר בַּרְע' וְרוּחַ שְׁטוּת'
 36 שִׁישׁ לוֹ תִּיקוּן.
 37 וְכָל זֶה הָאִמּוֹר לְעִיל עַל מַה
 38 שֶׁהַמְּדוּת הָרַעוּת עֲלוּלוֹת לְגִרְמָה לְאָדָם
 39 וְהַדְּרִךְ לְתִיקוּן הַדְּבָר, הוּא רַק
 40 בְּשַׁבַּע הַמְּדוּת הָרַעוּת,
 41 שְׁשִׁפְתָן הַסִּיבָה לִכְן שֶׁעוֹלָה לְהִיּוֹת
 42 לְהֵן הַשְּׁפַעָה לֹא רְצוּיָה עַל הַנְּהַגַת
 43 הָאָדָם הִיא הָעֵדֶר גְּלוּי אֱלֹקוֹת
 44 בְּגוֹפוֹ וּבְכֻלּוֹת דְּמוּתוֹ שֶׁל הָאָדָם,

(16) ראה תו"כ בחוקותי כו, יד. זח"ב סה, א. ועצ"ע (הערה בקונטרס הנ"ל). (17) ראה סנהדרין קה, א. (18) ע"פ כלים רפ"ב.

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (ד) וְהִנֵּה קִלְפַת עֲמֶלֶק כְּפִי שְׁהִיא בֵּאָה לִירֵד בִּיטוּי וּמִשְׁתַּקֶּפֶת
 2 בְּעִבּוּדָה הַרוּחָנִית בְּנִפְשׁ הָאָדָם הוּא עֲנֵן הַקְּרִירוֹת¹⁹ חוֹסֵר
 3 חֲמִימוֹת וְהִתְלַבְּבוּת, אֲדִישׁוֹת בְּעִינֵי עֲבוּדַת ה', כְּמוֹ שְׁכַתּוּב²⁰ בְּתוֹרָה
 4 לְגַבִּי עֲמֶלֶק "אֲשֶׁר קָרָךְ", וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ קָרָךְ גַּם מִלְשׁוֹן קִירוֹת שְׁקִלְפַת
 5 עֲמֶלֶק פּוֹעֵל בּוֹ בָּאֵדָם עֲנֵן
 6 הַקְּרִירוֹת בְּעֲבוּדַת ה', שְׁלֵא
 7 יִתְפַּעֵל וְלֹא יִתְרַגֵּשׁ מִשׁוֹם דְּבָר, 2
 8 שְׁגָם כְּאֲשֶׁר מֵרָאִים מִלְמַעְלָה
 9 דְּבַר פְּלֵא, חוֹרָג מֵהַנְּהַגָה הַרְגִילָה
 10 בְּדֶרֶךְ הַטְּבַע, שְׁזָהוּ עֲנֵן גְּלוּי
 11 אֲלֻקוֹת לְמַטָּה, וְתוֹפְעָה כְּזוֹ
 12 אֲמוּרָה לְעוֹרֵר הַתְּפַעְלוֹת וְהַתְּרַגְּשׁוֹת,
 13 הִנֵּה עֲנֵנוּ שֶׁל עֲמֶלֶק הוּא
 14 לְקַרֵּר אֶת הַתְּפַעְלוֹת וְלְהַכְחִישׁ
 15 אֶת הַפֶּלֶא שֶׁבִּדְבַר וְלֹא מֵרָאִים
 16 כְּזוֹ. וְכֵן אֲשֶׁר אֵינוֹ יָכוֹל
 17 לְהַכְחִישׁוֹ לְגַמְרִי, כֹּאֲשֶׁר
 18 הַתְּהַלְלוֹת הָאֲלוּקִית דְּבַר הַמוֹפֵלֵא
 19 הִיא בְּרוּרָה וְגִלּוּיָהּ וְאִי אִפְשָׁר
 20 לְהַכְחִישׁ אֶת עֵצָם הַתּוֹפְעָה אֲזִי
 21 מִתְחַכֵּם עֲמֶלֶק לְקַרְרוֹ אֶת הָאָדָם
 22 מִתְּפַעֵל מֵהַדְּבַר וְלֹא מֵרָאִים שְׁאֵין זֶה
 23 פְּלֵא עַל-כֹּל-פְּנִימִים, וּבִמְקָרָה זֶה
 24 עֲמֶלֶק אֹמֵר שֶׁאֵמָנָם הַדְּבַר הַתְּרַחֵשׁ
 25 אֲבָל לְפַחוֹת טוֹעֵן שְׁאֵין זֶה פֶּלֵא
 26 דְּכִיּוֹן שְׁזָהוּ עֲנֵן שְׁנַעֲשֶׂה
 27 עַל-יְדֵי הַקְּב"ה שְׁהוּא כֹל-
 28 יָכוֹל וְשׁוֹם דְּבַר, גַּם הַדְּבַר הַכִּי
 29 מוֹפֵלֵא, הִרִי לְגַבִּי אֵין זֶה פְּלֵא
 30 כָּלֵל, וְאֵם-כֵּן לְמָה יִתְפַּעֵל
 31 הָאָדָם מִזֶּה. וְאֵם הַפֶּלֵא
 32 שְׁבִדְבָר שֶׁל גִּלּוּי הָאֲלוּקוֹת הוּא
 33 מוֹחֲשִׁי וְיִכָּר וּבִלּוֹט כָּל-כֶּף
 34 שְׁעֲמֶלֶק אֵינוֹ יָכוֹל גַּם לְקַרֵּר
 35 אֶת הַפֶּלֵא שְׁבִדְבָר (וְכֹל שֶׁכֵּן
 36 שְׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַכְחִישׁ אֶת הַדְּבַר עֲצָמוֹ),
 37 אֲזִי עֲמֶלֶק מְקַרְרוֹ אֶת הָאָדָם
 38 לְעִשׂוֹת הֶסֶכֶם הַחֲלֻטָּה חֲזָקָה
 39 וְתִקִּיפָה בְּנִפְשׁוֹ שְׁהַפֶּלֵא לֹא
 40 יִפְעַל בּוֹ הַתְּפַעְלוֹת וְהַתְּרַגְּשׁוֹת
 41 וְגַם אִם יִכִּיר בְּפֶלֵא, יִישָׁאֵר בְּקִירוֹת
 42 וּבְאִישׁוֹת לְעִינֵי עֲבוּדַת ה'. וְגַם כְּאֲשֶׁר מְדוּבָר בְּכֹל גְּדוּל מֵאֵד, יוֹצֵא
 43 מִן הַכֹּל לְגַמְרִי בְּמִידָה כְּזוֹ שֶׁלֹּא יִתְכַּן לְהַשָּׂאֵר קֶר וְאִישׁ אֵלֶּא מְקַרְח

(19) סה"מ עטר"ת ע' רצד. תרפ"א ע' קעב. תרפ"ה ע' רח. תש"ט ע' 65 (השני). ועוד. (20) תצא כה, יח. תנחומא תצא ט. פירש"י עה"פ. (21) תהלים קלו, ד. (22) שם עז, טו. (23) ראה תו"ח ויחי רלו, ג. ובכ"מ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

ראיית וחכרת הניסים היתה חייבת לעורר בו התפעלות גדולה אל מול גילוי האלוקות, מפל-מקום לא התפעל, ויצא להלחם בישראל, שזהו מצד ההתנשאות גאוה וישות עצמית ללא טעם, בלי שום סיבה ובלי שום הצדקה, בחצפה גדולה. ולכן אי-אפשר להיות בו בעמלק הברור והתיקון כמו בשבעת האומות, כמבואר לעיל, אלא התקוין של עמלק הוא בדרך שבירה דוקא, וכמו שכתוב צא להלחם בעמלק, לא לתקן אותו אלא להלחם בו, והמלחמה צריכה להיות באופן ד'תמחה את זכר עמלק', שיאבד לגמרי, והסיבה לכך היא פיון שזהו ענין של התנשאות ללא טעם כמבואר לעיל וכפי שממשך ומבאר להלן מדוע ענין ההתנשאות ללא טעם - חמור כל-כך.

(ה) והענין בזה, פירוע שיש שני אופני התנשאות וגאוה, התנשאות שעל-פי טעם שיש לה סיבה והסבר (על-פל-פנים טעם המדמה לפחות טעם שמקורו בדימיון וטעות), והתנשאות שלא על-פי טעם כלל, ללא כל סיבה. התנשאות שעל-פי טעם גאוה עם סיבה היא כמו שכתוב בנבואת ירמיהו אל יתהלל לא ישתבח ולא יתפאר חכם בחכמתו ואל יתהלל גבור בגבורתו, אל יתהלל עשיר בעשרו, והינו, שמצד זה שיש אצלו שלשה הענינים חכמה גבורה ועשירות (שבהם בשלוש מעלות כלליות אלו נכללות גם שאר מעלות האדם), שיף יתכן ויש סיבה הגיונית ומתקבלת שתהיה אצלו התנשאות ויחוש גאוה והתפארות, ולכן נאמר "אל יתהלל" גו' שלא יפתח להתגאות בגלל המעלות הללו. אכל על-פל-פנים לכל הפחות הרי זו התנשאות שעל-פי טעם, והינו, דעם היות שהאמת היא שגם מי שיש בו

זה דבר פלא, לא צריך להיות ומניעה להתפעלות האדם ואם לא הקרירות שמקליפת עמלק, בוודאי שהפלא צריך לעורר בו התפעלות והתרגשות. ומביא הוכחה לכך שהעובדה שהדבר אינו פלא לגבי הקדוש-ברוך-הוא לא סותרת לכך שמצד האדם כן אמורה להיות התפעלות והתרגשות אל מול הפלא:

וכמו שאנו רואים למשל בשני בני אדם שונים, שיש דבר שאצל אחד אינו פלא ולגביו הדבר לא מעורר התרגשות והתפעלות, ואלו אצל השני הרי זה פלא ומעורר התרגשות והתפעלות, מה שאין זה פלא לגבי חברו, אינו סתירה ומניעה לפעל בו ההתפעלות הראויה, פיון שאצלו הרי זה פלא. ואם פן הוא בשני בני אדם שהם בערך שאצל חברו שבערך אליו אין זה פלא, הרי מפל-שפן שמה שלגבי הקב"ה אין זה פלא, לא צריך להיות סתירה שתהיה אצלו ההתפעלות הראויה. ומה שאין הענין פן, הרי זה מצד הקרירות של עמלק, שזהו ענין קלפת עמלק, שאף שראה את האותות והנפלאות שהיו ביציאת מצרים, מפל-מקום לא התפעל, ויצא להלחם בישראל, שזהו מצד ההתנשאות ללא טעם, בחצפה גדולה. ולכן אי-אפשר להיות בו הברור, אלא התקוין הוא בדרך שבירה דוקא, וכמו שכתוב צא להלחם בעמלק, באופן ד'תמחה את זכר עמלק', פיון שזהו ענין של התנשאות ללא טעם.

(ה) והענין בזה, פירוע שיש שני אופני התנשאות, התנשאות שעל-פי טעם (על-פל-פנים טעם המדמה), והתנשאות שלא על-פי טעם כלל. התנשאות שעל-פי טעם היא כמו שכתוב אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל גבור בעשרו, והינו, שמצד זה שיש אצלו שלשה הענינים חכמה גבורה ועשירות (שבהם נכללות גם שאר מעלות האדם), שיף שתהיה אצלו התנשאות, ולכן נאמר "אל יתהלל" גו'. אכל על-פל-פנים הרי זו התנשאות שעל-פי טעם, והינו, דעם היות שהאמת היא שגם מי שיש בו

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

45 להתגאות ולכן הרי הוא בזוי גם אפילו בעיני עצמו, ומבלי
 46 הבט על שפלותו, הן בגלל מצבו השפל והן בגלל שהוא בזוי אפילו
 47 בעיני עצמו, הרי למעשה הוא מתנשא ומתגאה, שהתנשאות זו
 48 היא התנשאות ללא טעם, והיא מצד החצפה בלא טעם.
 49 והנה, כאשר ההתנשאות היא
 50 על-פי טעם, ויש לה סיבות
 51 (נכונות או לפחות מדומות, כמבואר
 52 לעיל) אזי אפשר יכול להיות
 53 ענין הברור והתיקון, והתיקון יכול
 54 להיות בשני אופנים אם על-ידי
 55 זה שמראים מוכיחים לו כיצד
 56 למרות שהוא משוכנע במעלותיו,
 57 האמת היא שאין בו המעלות
 58 הנ"ל (וררך זו היא כאשר
 59 ההתנשאות היא מצד טעם
 60 מדמה, סיבה שנובעת מטעות
 61 ודימיון, שנדמה לו שיש לו
 62 במה להתנשא, אבל האמת
 63 אינו בן), או התיקון על-ידי
 64 זה שמראים מוכיחים לו שהגם
 65 שיש בו מעלות הנ"ל (וזאת,
 66 כמובן, כאשר יש לו באמת
 67 מעלות אלו), מפל-מקום לא
 68 צריך להיות בהתנשאות
 69 והמעלות לא מהוות סיבה מוצדקת
 70 לגאווה. והינו לפי
 71 שהתנשאות שבאה מצד
 72 הטעם היא מגדרת לפי ערך
 73 הטעם, ומידת הגאווה והיישות היא
 74 במידה יחסית לסיבה שלכאורה
 75 מצדיקה אותה, ולכן אפשר יכול
 76 להיות הברור בזה כי סוף סוף זו
 77 התנשאות וגאווה שיש לה גבול ומידה.
 78 אבל כאשר ההתנשאות
 79 והגאווה היא ללא טעם, אזי
 80 אינה מגדרת לפי גבולות הטעם
 81 והסיבה, אלא היא גאווה בלי
 82 גבול, ולכן אי-אפשר להיות
 83 הברור בזה, ואין לה תקנה כי
 84 אם אלא עקירה ושכירה
 85 ודוקא, ששכירתן וביטולם
 86 המוחלט היא תפקנתן.

1 בו מעלות אלו אינו צריך להיות בהתנשאות מזה, ולאמיתו
 2 של דבר שום מעלה או רכוש שיש לאדם לא מהווים סיבה מוצדקת לגאווה
 3 וכמו למשל בענין התקמה שלכאורה היא סיבה לגאווה, אך לאמיתו
 4 של דבר גם חכמה לא אמורה להביא לגאווה, כיוון שבאשר התקם
 5 מתחכם בתקמה ומוסיף חכמה
 6 על חכמתו, אזי רואה שיש עוד
 7 עומק נוסף מה שלא השיג,
 8 והינו שלא הגיע עדן
 9 לעמקה ולאמתה של
 10 התקמה, ומצד זה ההכרה שיש
 11 עומק ואמת בחכמה שעדיין לא השיג
 12 צריך להיות בבטול ולא
 13 בהתנשאות, וכן קיימת סיבה
 14 נוספת לא להיות בגאווה בגלל חכמה
 15 או גבורה או עושר מצד קללות
 16 ההתבוננות שמעלות אלו לא
 17 הגיעו לאדם בזכות עצמו אלא נתנו
 18 לו מלמעלה (כמבאר
 19 בקנטרס "ומעין"26), ובדאי
 20 לא נצל זאת עדן כל צרכו
 21 שהרי ברור שהדברים הללו ניתנו לו
 22 מלמעלה כדי לעשות בהם שימוש ראוי
 23 ומועיל, והלואי היה מנצל זאת
 24 כו', ומהתבוננות זו בא לידי
 25 החלטה שמוטב לו לנצל
 26 ענינים אלו ככל האפשרי,
 27 ולעשות בהם את השימוש הרצוי
 28 והראוי בהתאם למטרה שבשבילה
 29 ניתנו לו ולא להיות
 30 בהתנשאות, מפל-מקום למרות
 31 כל האמור שמדובר בהתנשאות
 32 שלאמיתו של דבר אינה מוצדקת הרי
 33 התנשאות זו היא התנשאות
 34 שעל-פי טעם וסיבה, שפיון
 35 שיש בקרבו מעלות אלו, לכן
 36 הוא מתנשא.
 37 אף יש התנשאות וגאווה שלא
 38 על-פי טעם, והינו, שאין בו
 39 שום מעלה קלל להתנשא
 40 בה, אפלו לא מצד טעם
 41 מדמה, ולא עוד אלא שגם
 42 הוא עצמו יודע מזה, גם הוא
 43 מודע היטב למצבו ויודע כי באמת אין
 44 לו שום דבר שיכול להיות טעם וסיבה

ולכן אי-אפשר להיות הברור בזה, כי-אם עקירה ושכירה ודוקא, ששכירתן

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וּשְׁנֵי אוֹפְנֵי הַתְּנַשָּׂאוֹת הַנִּזְלָה הַתְּנַשָּׂאוֹת עִם טַעַם וְסִיכָה וְהַתְּנַשָּׂאוֹת
 2 לֵאלֹא טַעַם וְסִיכָה מְצִינֵנוּ בְּהֶמְזוּן, שֶׁהוּא מְזַרְעוֹ שֶׁל עֲמֶלְק.
 3 הַתְּנַשָּׂאוֹת שֶׁעַל-פִּי טַעַם בַּהֶמְזוּן, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב²⁷ וַיִּסְפָּר לָהֶם
 4 הֶמְזוֹן אֶת כְּבוֹד עֲשָׂרוֹ וְרַב בְּנֵיו, דָּאֵף שֶׁהִגְזִים בְּזוֹה וְהַתְּפָאָר
 5 יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהִיא מִקּוֹם לֶכֶךְ לִפְי
 6 הָאֵמֶת, מִכָּל-מִקּוֹם הַתְּנַשָּׂאוֹת 1
 7 זֹו שֶׁמִּיּוֹסֵדָת עַל 'עֲשָׂרוֹ וְרַב בְּנֵיו'
 8 הֵיחָה עַל-פִּי טַעַם, אוֹ טַעַם 2
 9 מְדַמָּה עַל-כָּל-פָּנִים. 3
 10 וְהַתְּנַשָּׂאוֹת לֵאלֹא טַעַם שֶׁגַם 4
 11 אוֹתָהּ מְצִינֵנוּ בַּהֶמְזוּן, שֶׁגַם כְּפֶאֱשֶׁר 5
 12 הִרְאוּ לוֹ אַחֲרֵי-כֵן שֶׁכָּל 6
 13 הַכְּבוֹד וְכוּ' וְכַל מָה שֶׁזָּכָה לוֹ 7
 14 מֵאַחֲשֻׁרוֹשׁ, כְּמִסּוֹפֵר בְּמִגִּילַת אֶסְתֵּר 8
 15 וּבְדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּאִירִיכּוֹת, אֵינֹו 9
 16 כְּלוּם, וְשֶׁאֵין לוֹ מִמָּה 10
 17 לְהַתְּנַשָּׂא וְאִדְרַבָּה הוּא נִמְצָא בְּמִצְב 11
 18 שֶׁפֶל בִּיטוֹר, מִכָּל-מִקּוֹם הֶמְזוֹן מְצִינֵנוּ 12
 19 הַתְּנַשָּׂא, שֶׁהַתְּנַשָּׂאוֹת זֹו הִיא 13
 20 לֵאלֹא טַעַם. 14
 21 וְלֶכֶךְ בְּגַלְל שֶׁהַתְּנַשָּׂאוֹת שֶׁל הֶמְזוֹן 15
 22 הֵיחָתָה בְּשֵׁנֵי הָאוֹפְנִים וְכַלְלָה גַם 16
 23 הַתְּנַשָּׂאוֹת שִׁישׁ בַּה טַעַם מְצִינֵנוּ 17
 24 שֶׁמְבַגְּנֵי בְּנֵיו שֶׁל הֶמְזוֹן הַתְּנַשָּׂאוֹת 18
 25 לְמַדּוֹ תוֹרָה בְּבִנְיָ-בְּרַק²⁸, וְחֵלֶק 19
 26 מְסוּיִים מִמֶּנּוּ כֵן בֵּא עַל תִּיקוֹנֵנוּ שֶׁזָּהוּ 20
 27 מְצִינֵנוּ הַתְּנַשָּׂאוֹת שֶׁהֵיחָתָה 21
 28 אֲצִלּוֹ עַל-פִּי טַעַם, שֶׁזָּהוּ כִּיּוֹן 22
 29 שֶׁהִיא הַתְּנַשָּׂאוֹת מוּגֵדֶת וּמוּגַבְלָת 23
 30 בְּהַתָּאם לְטַעַם אֶפְשֶׁר יִכּוֹל לְהֵיחָת 24
 31 עֲנִין הַבְּרוּר, וְלֶכֶךְ מְבַגְּנֵי בְּנֵיו 25
 32 לְמַדּוֹ תוֹרָה בְּבִנְיָ-בְּרַק, שֶׁהוּא 26
 33 עֲנִין גְּלוּי אֲלָקוֹת לְמַטָּה. אֲבָל 27
 34 עֲנִין הַתְּנַשָּׂאוֹת לֵאלֹא טַעַם, 28
 35 לֵאלֹא כֹל יִסּוֹר וְהִיא הַחֻצְפָּה כְּאִמּוֹר 29
 36 לְעִיל הָרִי זֶה קִלְפַת עֲמֶלְק 30
 37 שֶׁבָּה לֹא שִׁיף בְּרוּר וְתִיקוֹן, 31
 38 כִּי-אִם שֶׁבִירָה וּבִיטוֹל וְאִבְדוֹן 32
 39 מוּחַלְט, שֶׁזָּהוּ מָה שֶׁכְּתוּב 33
 40 "תְּמַחָה אֶת זִכְרֵ עֲמֶלְק". 34
 41 (ו) וּבִאֹר הָעֲנִין שֶׁל קִלְפַת 35
 42 'עֲמֶלְק' וְהַחֲבֹדל בֵּינָה לְקִלְפוֹת שְׁבַע 36
 43 הָאוּמוֹת, כְּמִבּוֹאֵר לְעִיל, כְּפִי שֶׁהוּא בֵּא 37
 44 לִירֵי בִיטוֹ וּמִשְׁתַּקֵּף בְּעִבּוֹדֶת ה' שֶׁל 38

(27) אסתר ה, יא. (28) גיטין נו, ב. (29) ראה לקו"ת תצא לו, א. סהמ"צ להצ"צ מצות וידוי ותשובה.

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

44 הָאֵלֹהִים וְהַמֵּתוּדָה אֹמֵר 'אֲשַׁמְנֶה בַגְּדֹנִי, גֹּלְנֹנִי וְכֵן הִלָּאָה, כִּי עַל-יְדֵי
 45 אוֹתִיּוֹת אֵלֹהִים אוֹתִיּוֹת הָאֵלֹהִים בִּי"ת שְׁבָהֵם אֹמֵר אֵת הַיּוֹדִי עֹקֵר אֶת
 46 אוֹתִיּוֹת הַדְּבָרִים דְּלְעֲמֹתָהּ', דְּבָרִים שֶׁהֵם הַיֶּפֶךְ הַקְּרוּשָׁה, שֶׁגַם
 47 בְּדִבּוּר בְּהֵם הִשְׁתַּמֵּשׂ בְּאוֹתִיּוֹת הָאֵלֹהִים, וְכֵן כֹּאשֶׁר הִתְשׁוּבָה הִיא כְּרֹאשׁוֹ אוֹי
 48 עֹקֵר וּמִבְּטֵל אֶת גּוֹף הַדְּבָרִים
 49 שֶׁנַּעֲשָׂה עַל-יְדֵי הַמַּעֲשֵׂה.
 50 וְכָל זֶה הָאִמּוּר לְעִיל לְגַבֵּי הַעֲקִירָה
 51 שֶׁל הַדְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם תִּיקוּן הוּא
 52 בְּנוֹגֵעַ לְרִצּוֹן הַזֶּה הַפְּרָטִי לְאַחַר
 53 שְׂכוּחַ הַמֵּתוּדָה וְהַתְּלַבֵּשׁ בְּרִצּוֹן
 54 מִסּוּיִים וּמוֹגֵד וְלְבוֹשֵׁי הַמַּחֲשָׁבָה
 55 דְּבָרִים וּמַעֲשֵׂה שֶׁבָּהֶם נִתְּלַבֵּשׁ
 56 הַכֹּחַ הַמֵּתְאַוֶּה, שֶׁבָּהֶם אֵי-
 57 אֶפְשָׁר לְהִיּוֹת הַתִּיקוּן בְּדֶרֶךְ
 58 בְּרוּר, כִּי-אֵם עֲקִירָה וְשִׁבְיָה
 59 לְגַמְרֵי כַּמְבוּאָר לְעִיל בְּהַרְחָבָה.
 60 אֲבָל הַכֹּחַ הַמֵּתְאַוֶּה עֲצֻמוֹ,
 61 שֶׁאֵמָנֵם יִכּוֹל לְהַתְּאוּת לְרַע אֲבָל
 62 בְּאוֹתָהּ מִידָה יִכּוֹל לְהַתְּאוּת אֶפְיֻלוֹ
 63 לְדְבָרִים טוֹבִים הָרִי גַם כֹּאשֶׁר
 64 נִתְּלַבֵּשׁ בְּעֲנִינִים לֹא טוֹבִים,
 65 יְכוּל הָאָדָם לְהַעֲלוֹתוֹ מִהַקְּלָפָה
 66 וּלְהַפְּכֹו לְקִדְשָׁה, וְהִינּוּ שֶׁכַּחַ
 67 הַמֵּתְאַוֶּה אֶפְשָׁר לְהַלְבִּישׁוֹ
 68 בְּקִדְשָׁה וּלְנַצֵּל אוֹתוֹ לְעוֹרֵר רִצּוֹן
 69 וְעֵינָיו בְּדְבָרִים שֶׁבְּקְרוּשָׁה, וְאֶפְשָׁר
 70 לְהַלְבִּישׁוֹ - לְהַבְּדִיל -
 71 בְּקִלְפָה, כִּיּוֹן שֶׁמִּצְדֵּי-עֲצֻמוֹ
 72 הוּא 'פְּשׁוּט' חֲסֵר-הַגְּדֻרָה, אֲלֵא
 73 שֵׁשׁ מְמַצֵּעַ כּוֹחַ 'מֵתוּדָה'
 74 הַמְּקַשְׂרוֹ לְהַפְּכוֹ לְתַאוּהוֹ בְּדָבָר
 75 מִסּוּיִים דּוּקָא, וְהוּא כֹחַ הַמְּסִית
 76 וּמִפְתָּה אֵת הָאָדָם שֶׁמְעוֹרֵר אֶת
 77 הַכֹּחַ הַמֵּתְאַוֶּה לְהַתְּאוּת
 78 תְּאוּהוֹ, כִּי מִצְדֵּי עֲצֻמוֹ כּוֹחַ הַתְּאוּהוֹ
 79 יִכּוֹל גַּם לֹא לְהַתְּאוּת בְּפוּעֵל, אִם לֹא
 80 מִסִּיתִים וְלֹא מְגָרִים אוֹתוֹ, וְעַל-דֶּרֶךְ
 81 מְאֹמֵר רְבוּתִינוֹ ז"ל³⁴ בְּתַלְמוּד
 82 יְרוּשָׁלַיִם עֵינָא וְלֵבָא תְּרִין
 83 סְרִסְרוּי דְּעִבְרָה נִינְהוּ, הַעֵין הַלֵּב שְׁנֵי סְרִסְרוּיִם ('מִתּוֹכִים')
 84 שֶׁל עֵבִירָה הֵם דְּכֶשֶׁם שֶׁעֲנִינוֹ שֶׁל הַסְּרִסְרוּי מִתּוּךְ בְּעַסְקֵי מִסְחָר,
 85 לְמַשֵּׁל הוּא שֶׁמְקַשֵּׁר שְׁנֵי דְבָרִים הַמוּכָר וְהַקּוּנָה, כִּי הַכֹּחַ הַמְּסִית
 86 הוּא הַמְּמַצֵּעַ הַסְּרִסְרוּי הַמִּתּוּךְ הַמְּקַשֵּׁר אֶת כֹּחַ הַמֵּתְאַוֶּה עִם

1 דְּבָרִים וּמַעֲשֵׂה, לְאַחַר שְׂכוּחַ הַמֵּתְאוּהוֹ יֵצֵא מִן הַכּוֹחַ אֶל הַפוּעֵל וְקִיבֵל
 2 בִּיטוּי בְּמַחֲשָׁבָה אוֹ בְּדִבּוּר אוֹ בְּמַעֲשֵׂה וְעַכְשֵׁי הִרְעֵי כְּבֵר קִיִּים לֹא רַק בְּכּוֹחַ
 3 אֲלֵא בִּצְיֹרִי מִסּוּיִים, צְרִיף לְהִיּוֹת עֲנִינוֹ שֶׁל עֲקִירָה בִּיטוּל מוֹחַלֵט
 4 דְּוָקָא, וְכִמּוֹ לְמַשֵּׁל בְּאוֹתִיּוֹת הַמַּחֲשָׁבָה בְּעֲנִינִים לֹא-טוֹבִים,
 5 שֶׁהַתִּיקוּן עַל זֶה הַדֶּרֶךְ לְעֹקֵר
 6 וּלְבַטֵּל אֵת הַדְּבָרִים מְכַל וְכֹל הוּא כְּמוֹ
 7 שֶׁכְּתוּב³⁰ בְּמַגִּילַת אֵיכָה חוֹמַת
 8 בַּת צִיּוֹן הַיּוֹרְדִי פִּנְחַל
 9 דְּמַעָה³¹, וְהִינּוּ לְפִי
 10 שֶׁהַדְּמָעוֹת פְּאוֹת מְמוֹתְרֵי
 11 הַשִּׁירִים שֶׁל מוֹחִין, כַּמְבוּאָר בְּתוֹרָה
 12 אוֹר' (פְּרַשְׁת וְיִשְׁלַח): "... בְּכִיָּה הִיא
 13 מִפְּנֵי שִׂמְחָה אוֹ מִרִירוֹת שֶׁעַל-יְדֵי כִיּוּץ
 14 בְּכוֹחַ רוּחָה הַמּוֹתְרוֹת בְּלִיחּוֹת
 15 הַדְּמָעוֹת. וְעַל-יְדֵי שִׂמְחָה הוּא כְּמוֹ
 16 שֶׁכְּתוּב בְּזוֹהַר שִׁיר הַשִּׁירִים גַּבֵּי רַבִּי
 17 עֲקִיבָא שְׁלֹגוֹ עֵינָיו כּוֹ. וְהִינּוּ לְפִי
 18 שֶׁהַשִּׂמְחָה הוּא הַתְּפַשְׁטוֹת הַחַיּוֹת כְּמוֹ
 19 שֶׁכְּתוּב וְשִׂמְחָה טוֹבָה תִּרְשֵׁן עִצִּים...
 20 וְהֵנָּה כְּשִׁישׁ כְּלִי לְמַטָּה לְקַבֵּל הַשִּׂמְחָה
 21 אוֹ הִיא מִתְּפַשְׁט וְנוֹתַנָּה מוֹחִין
 22 חֲדָשִׁים. וְכֵן עַל יְדֵי זֶה מִתְּפַשֵּׁט רוּחַ
 23 הַחַיִּים לְרִשׁוֹן עִצִּים כִּנ"ל, אֲבָל כִּשְׁהַכְּלִי
 24 שֶׁלְמַטָּה קִטְן מִהַכְּלִי, אוֹ מִתְּקַבֵּל בְּכוֹחַ
 25 רוּחָה הַמּוֹתְרוֹת בְּלִיחּוֹת הַדְּמָעוֹת...
 26 וְהַמּוֹחִין הֵם מְקוֹם הַמַּחֲשָׁבָה
 27 שֶׁהִיא בְּכוֹחַ, וְלֵבָן עַל-יְדֵי
 28 הַדְּמָעוֹת הַבְּאוֹת מִמוֹתְרֵי מוֹחִין
 29 הוּא הָאָדָם שֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה מִתּוּךְ כְּכִי
 30 עֹקֵר אֶת הַמַּחֲשָׁבוֹת לֹא-
 31 טוֹבוֹת.
 32 וְכִמּוֹ-כֵן צְרִיף הָאָדָם הַעוֹשֶׂה
 33 תְּשׁוּבָה עַל כֵּךְ שְׂכוּחַ הַמֵּתְאוּהוֹ שֶׁלוֹ
 34 'הַתְּלַבֵּשׁ' בְּמַחֲשָׁבָה, דִּבּוּר וּמַעֲשֵׂה
 35 לְעֹקֵר וּלְבַטֵּל לְהַלּוֹטִין אֶת לְבוּשֵׁי
 36 הַדְּבָרִים וְהַמַּעֲשֵׂה שְׁבָהֵם דִּבְרֵי אוֹ
 37 עֲשֵׂה דְבָרִים לֹא רְצוּיִים, שֶׁזָּהוּ
 38 שֶׁבְּעֲנִינוֹ הַתְּשׁוּבָה צְרִיף לְהִיּוֹת
 39 גַם וְדוּי דְבָרִים³² שֶׁהָאָדָם
 40 מִתּוּדָה כְּפִיו עַל הַחֵטָא כְּתוּב בְּתוֹרָה (בְּפְרַשְׁת בְּמִדְבָר) 'וְהַתּוּדָה אֵת
 41 חֵטְאָתָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב³³ בְּכּוּזָא הוֹשַׁע קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְהַכְּתוּב
 42 מִמִּשְׁיָן וְשׁוּבוּ אֵל ה'.' שֶׁעַל-יְדֵי וְדוּי דְבָרִים עֹקֵר אֶת אוֹתִיּוֹת
 43 הַדְּבָרִים בְּעֲנִינִים לֹא-טוֹבִים, וְלֵבָן נִתְּתַקֵּן הַיּוֹדִי עַל סְדֵר

(30) איכה ב, יח. (31) ראה שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פ"א-י"ב (הערה בקונטרס הנ"ל). (32) רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"א. (33) הושע יד, ג. (34) ירושלמי ברכות פ"א ה"ה.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 עצמו הוא 'פשוט' ולא מוגדר בדבר מסוים, כמבואר לעיל, לכן גם
 2 בהתלבשותו והגדרתו בפועל בענינים לא טובים, אפשר
 3 להוציאו משם ולהפכו לקדשה, כך שבמקום להתאוות תאוות לא
 4 רצויות, ינוצל הכוח המתאוה לאהבת ה', וכמו שקתוב³⁸ על אהבת
 5 ה', בקריאת שמע, ואהבת גו' בכל
 6 לבבך, ודרשו רבותינו ז"ל³⁹
 7 כי מכך שלא נאמר 'בכל לבך' אלא
 8 'בכל לבבך' יש ללמוד שהאבת ה'
 9 צריכה להיות בשני יצריך,
 10 ביצירת טוב וביצירת הרע, והינו
 11 שאהבת ה' 'בכל לבבך' פירושה
 12 שיפעל שגם היצירת הרע ישוב
 13 לאהבת הוי'.
 14 ולכאורה, כיון שכל ענינו
 15 של היצירת הרע הוא פשמו,
 16 לפעל העלם ולהסתיר על דברים
 17 שבקדושה כו', ולהסית לפתות
 18 את האדם להתאוות תאוות ולעבור
 19 עבירות, אם-כן איך יכול
 20 האדם לפעל שגם היצירת הרע
 21 יהיה לו אהבת ה' דבר שהוא
 22 בניגוד לכל ענינו ומהותו של היצר
 23 הרע?
 24 אף הענין הוא, על-פי מה
 25 שקתוב בתנ"א⁴⁰ מהזהר⁴¹
 26 המשל מזונה שהמלך שכן אותה
 27 וכדי לפתות את בן המלך והעמיד
 28 אותו בניסיון, שאף שהמלך
 29 שוכר אותה כדי להסית את
 30 בנו, וענינה תפקידה הוא
 31 להסיתו ולפתות אותו לחטוא, הרי
 32 למרות שהמלך אומר לה לפתות את
 33 בנו ולשם כך המלך שכן אותה, בכל
 34 זאת פנימיות רצון המלך הוא
 35 שלא תוכל להסיתו, וכן הוא
 36 בענין היצירת הרע, למרות שאכן
 37 התפקיד שלו הוא להשתדל לפתות את
 38 האדם ולהחטיא אותו, האמת היא
 39 שפנימיות הפונה והרצון
 40 העליון הוא שלא יוכל היצר
 41 הרע להסית את האדם ויכשל
 42 במשימה שלו, ולכן גם היצירת
 43 הרע עצמו אינו רוצה באמת

1 התאוה, עד שגולד אצלו בלב האדם תחושה של רצון לדבר זר
 2 בפועל, וכמו-כן העין היא ממצע שמחבר ומקשר בין הפח
 3 המתאוה לחמדת הרצון והתאוה של הלב, שעל-ידי ראית העין
 4 מתעורר באהבה ורצון כלפי הדבר שרואה כו', וכמו שקתוב³⁵
 5 בתורה בפרשת ציצית ולא תתורו
 6 אחרי לבבכם ואחרי עיניכם
 7 וגו', ואמרו רבותינו ז"ל³⁶
 8 בדרשתם על פסוק זה העין רואה
 9 ואז הלב חומד, והינו מפני
 10 שבראיה יש התלבשות
 11 התענוג³⁷, כוח התענוג (שהוא כוח
 12 מאד נעלה, עמוק ופנימי בנפש,
 13 למעלה מכוחות השכל והרגש)
 14 מתלבש ומתעורר במיוחד כשהעין
 15 רואה דבר שגורם לאדם עונג (הרבה
 16 יותר מכאשר אדם שומע תיאור שמיסב
 17 לו עונג) ועל-ידי התענוג שיש
 18 לו בדבר, הנגרם על ידי הראייה,
 19 הרי הוא מתעורר להתאוות
 20 לזה ורוצה להשיג את הדבר או
 21 לעשותו. ולכן אנו רואים לפעמים
 22 בשני בני אדם, שאחד מהם
 23 רואה דבר תאוה ומתעורר
 24 לזה בעקבות הראייה, והשני
 25 רואה ואינו מתעורר לזה
 26 כלל, כי אף שלשניהם יש
 27 פח מתאוה ולכן ברור שהשני לא
 28 התעורר בתאוה בעדור כוח זה, אבל
 29 הרי הפח המתאוה מצד עצמו
 30 הוא 'פשוט' ואינו מלוכש ואינו
 31 'מוגדר' בתאוה מסוימת, אלא
 32 שיש הממצע גורם מתווך ומחבר
 33 המקשרו את כוח התאוה לתאוה
 34 מסוימת, והוא התענוג, ולכן
 35 זה שהיה לו בעבר, בהודמנות
 36 קודמת תענוג בדבר הזה, הנה
 37 בראותו את דבר התאוה,
 38 נתעורר לזה, כי הראייה הזכירה לו
 39 את התענוג מה-שאין-פן השני
 40 כו' לא התעורר בתאוה למרות
 41 שראה, כי מעולם לא חווה עונג בדבר
 42 זה.
 43 וכיון שהפח המתאוה מצד

(35) שלח טו, לט. (36) ראה פירש"י עה"פ. (37) ראה קונטרס העבודה פ"ב (הערה בקונטרס הנ"ל). (38) ואתחנן ו, ה. (39) ספרי פירש"י עה"פ. (40) ספ"ט. ספכ"ט. (41) ח"ב קסג, א.

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שִׁישְׁמְעוּ אֵלָיו כִּי גַם הוּא עֲצָמוּ יוֹדֵעַ מַה־יְפִימִיּוֹת הַכּוֹנֵנָה הַעֲלִיּוֹנָה.
 2 וְלִכֵּן יִכּוֹל הָאָדָם לַפְעַל עַל-יָדֵי עֲבוֹדָתוֹ שְׁגַם הַיִּצְרָה־הָרַע
 3 יִתְחַפֵּה עַד אֲשֶׁר יִהְיֶה לוֹ אֶהְבֶּה לְאֻלְקוֹת, וְהָאִדָם יֵאָבֵחַ אֵת ה' 'בִּשְׂנֵי
 4 יִצְרָח' וְהִינּוּ שְׁפִנְיָמִיּוֹת הַפְּנוּנָה הַנִּזְלָה שְׁהִיצַר הָרַע אֲכָן לֹא יִצְלִיחַ
 5 לְמַלֵּא אֵת תְּפִקִּידוֹ הִיא נְתִינַת כַּח
 6 שְׁיִוְכַל הָאִדָם לַפְעַל זֹאת
 7 בְּעֲבוֹדָתוֹ.
 8 וְכָל זֶה הָאִפְשָׁרוֹת לְמַהֲפָךְ מֵרַע לְטוֹב
 9 עַד לְאֵחָבֵת ה', כַּמְבוֹאֵר לְעֵיל, הוּא
 10 בְּכַח הַמִּתְאַוָּה, שְׁאֶפְשָׁר
 11 לְתַקְנֵנוּ וּלְבַרְרוּ מִהַקְלָפָה
 12 וְלִהְלַבִּישׁוֹ בְּקִדְשָׁה כִּי מִצַּד עֲצָמוּ
 13 אֵינָנו מְלוּבָשׁ בְּשׁוּם דָּבָר רַע. אָכֵל
 14 יֵשׁ קְלָפָה תַּחְתּוֹנָה נְחוּתָה
 15 יוֹתֵר, קְלַפְת עֲמַלְק, שְׁעַנְיָנָה
 16 הוּא הַתְּנַשְׁאוֹת גְּאוּוּה וְחֻצְפָּה
 17 לֹלֵא טַעַם, שְׁבֻזָּה אִי-אֶפְשָׁר
 18 לְהִיּוֹת הַתְּקוּן בְּדִרְךְ בְּרוּר, וְאִי
 19 אִפְשָׁר הַעֲלֹתוֹ אוֹתוֹ לְקִדּוּשָׁה, כִּי-
 20 אִם בְּדִרְךְ עֲקִירָה וְשִׁבְרִיהַ
 21 לְגַמְרִי, וְעַל זֶה נֶאֱמַר
 22 "וְאַחֲרֵיתוֹ עֲדֵי אֲבָד", סוֹפּוֹ שֶׁל
 23 עֲמַלְק הוּא רַק אֲבָדוֹן מוּחַלֵּט
 24 שְׁצָרִיכָה לְהִיּוֹת מַחֲיָה לְגַמְרִי.
 25 (ז) וְהִנֵּה שְׁנֵי אוֹפְנֵי
 26 הַתְּנַשְׁאוֹת הַנִּזְלָה (סְעִיף ה)
 27 הַתְּנַשְׁאוֹת עִם טַעַם וְסִיבָה וְהַתְּנַשְׁאוֹת
 28 לֹלֵא טַעַם וְסִיבָה בְּלַעֲמַת-זֶה,
 29 הַצַּד הַהַפּוּךְ מִצַּד הַקִּדּוּשָׁה, בְּאִים
 30 וּמִשְׁתַּלְשָׁלִים מִהַקְדָּשָׁה
 31 כַּמְבוֹאֵר בַּחֲסִידוּת שְׁכַל דָּבָר בְּעוֹלָם
 32 מִקְבַּל אֵת חִירוֹת וְקִיּוּמוֹ אֵךְ וְרַק
 33 מִהַקְדּוּשָׁה (אַלֵּא שְׁבִירָבוּי צִמְצוּמִים
 34 וִירִידוֹת מִדְּרָגָה לְדְרָגָה יִכּוֹל
 35 לְהַשְׁתַּלְשֵׁל מִזֶּה גַם הֵיפֵךְ הַקִּדּוּשָׁה).
 36 וְהִינּוּ, שְׁגַם בְּקִדְשָׁה עֲצָמָה
 37 (שְׁמַמְנָה בֵּא הַעֲנִיין גַם בְּהִיפֵךְ
 38 הַקִּדּוּשָׁה, כַּאֲמֹר) יֵשׁ הַתְּנַשְׁאוֹת
 39 רוּמּוֹת שְׁעַל-פִּי טַעַם וְשִׁכָּל
 40 דְקִדְשָׁה, וְיֵשׁ הַתְּנַשְׁאוֹת לֹלֵא
 41 טַעַם לְמַעֲלָה מִטַּעַם וְדַעַת, כִּפִּי
 42 שִׁבְאָר לְהֵלֵךְ. וְכִיּוֹן שְׁהַקְלָפָה
 43 מִתְדַמָּה כּוֹ' כִּנִּזְלָה מִדְּבָרֵי הַזּוּהָר
 44 שֶׁהַקְלִיפָה מַחֲקָה אֵת הַקִּדּוּשָׁה כְּקוֹף,

(42) בשלח טו, א. וראה תו"א בשלח סב, ג. סג, ג ואילך. תו"ח בשלח רלו, ב ואילך. (43) סוכה מה, ב. (44) זח"א רכה, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 עֲצָמוּ, אֵלָא כַּל מְצִיאֵיהוּ הִיא אַךְ יִרְק הָאֵלֶקוֹת שְׁבוּ, לְכֹן
 2 אָמַר "אֵנָּה סִימְנָא בְּעֵלְמָא", וְאִם-כֵּן הָרִי זֶה הַתְּנַשּׂאוֹת שֶׁל
 3 תְּכֵלִית הַבְּטוּל לְגַמְרִי⁴⁵.
 4 וְעַל-דִּרְךָ-זֶה בְּדוּמָה לֵאמֹר לְעִיל לְגַבִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָי בְּמִשְׁחָה
 5 רַבְּנוּ שְׁהֵיָה בְּתְכֵלִית הַבְּטוּל
 6 לְאֵלֶקוֹת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב⁴⁶
 7 וְהָאִישׁ מִשְׁחָה עָנּוּ מְאֹד הֵיפֶךְ
 8 הַמוֹחֲלֵט שֶׁל גְּאוּוּה וְיִשׁוֹת מִכָּל
 9 הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה,
 10 שְׁהֵיָה בְּטֵל בְּעֵצָם מֵהוֹתוּ וְרֵאָה
 11 אֵת עֲצָמוֹ שֶׁפֶל לְגַמְרִי בְּבְטוּל
 12 שְׁלִמְעֵלָה מִן הַשֶּׁכֶל מַעַל וּמַעֲבָר
 13 לְמָה שֶׁמִּתְחַיֵּב מִצַּד הַשֶּׁכֶל וְהַהֲגִיזוֹן.
 14 וְהִגַּם שְׁמִבְאָר⁴⁷ בְּתוֹרַת הַחֲסִידוֹת
 15 טַעַם הָעֲנָוָה שְׁלוֹ, שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ
 16 שְׁזָהוּ מִצַּד הַחֲשָׁבוֹן שְׁאֵלוֹ
 17 נִתְּנָה לְזוּלָתוֹ לְמִישֵׁהוּ אַחֵר הַכּוֹחוֹת
 18 וְהַחֹשִׁים הַנְּעִלִים מְאֹד שְׁלוֹ, הִיָּה
 19 מְגִיעַ לְמַעְלָה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהוּא,
 20 מֹשֶׁה רַבִּינוּ הִגִּיעַ, וְאִם כֵּן לְכַאוּרָה
 21 הַבִּיטוּל וְהַעֲנוּוָה שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ כֵּן
 22 מְבוֹסְסִים עַל טַעַם וְסִיבָה, מִכָּל מְקוֹם
 23 לְאִמְתִּיתוֹ שֶׁל דַּבָּר מְדוּבָר עַל בִּיטוּל
 24 לְמַעְלָה מִטַּעַם וְדַעַת, כִּי הִנֵּה זֶה
 25 גּוֹפָא עֲצָמוֹ שְׁטַעַם זֶה הַחִישׁוֹב
 26 שֶׁאִם מִישֵׁהוּ אַחֵר הִיָּה מְקַבֵּל אֵת הַכּוֹחוֹת
 27 שֶׁלּוֹ הִיָּה מִתְעַלָּה יוֹתֵר, פֶּעַל אֲצֵלוֹ
 28 עֲנָוָה, הוּא מִצַּד הַבְּטוּל
 29 הָעֲצָמִי שְׁלוֹ, שֶׁל מֹשֶׁה, שְׁהֵרִי
 30 פְּשׁוּט הַדְּבָר וְאִין בּוֹ כֵּל סִפֵּק
 31 שְׁמִשְׁחָה רַבְּנוּ הִגִּיעַ בְּכּוֹחוֹתָיו
 32 וְחֹשִׁיוֹ לְמַעְלָה מְאֹד, אֲשֶׁר
 33 אַחֵר זוּלָתוֹ לֹא הִיָּה מְגִיעַ לְזֶה,
 34 כִּי שְׁלִמְעֵשָׁה הַשִּׁיקוּל שֶׁל מֹשֶׁה לֹא
 35 מְוַצֵּד כִּי הָאִמְתָּה הִיא שֶׁאִם מִישֵׁהוּ אַחֵר
 36 הִיָּה מְקַבֵּל אֵת הַכּוֹחוֹת שְׁלוֹ, הוּא לֹא הִיָּה
 37 מְגִיעַ לְיוֹתֵר מִמָּה שֶׁהִגִּיעַ מֹשֶׁה רַבִּינוּ,
 38 וְיִרְק מִצַּד זֶה שְׁהֵיָה בְּתְכֵלִית
 39 הַבְּטוּל בְּבְטוּל הַמְּצִיאֵי, לְכֹן
 40 הִיָּה יָכוֹל לְעֲשׂוֹת חֲשָׁבוֹן כְּזֶה
 41 שְׁאִינוּ אִמְתִּי בְּעֵצָם, כְּדִי

הִיא יִרְק הָאֵלֶקוֹת שְׁבוּ, לְכֹן אָמַר "אֵנָּה סִימְנָא
 בְּעֵלְמָא", וְאִם-כֵּן הָרִי זֶה תְּכֵלִית הַבְּטוּל
 לְגַמְרִי⁴⁵. וְעַל-דִּרְךָ-זֶה בְּמִשְׁחָה רַבְּנוּ שְׁהֵיָה
 בְּתְכֵלִית הַבְּטוּל לְאֵלֶקוֹת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב⁴⁶ וְהָאִישׁ
 מִשְׁחָה עָנּוּ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה,
 שְׁהֵיָה בְּטֵל בְּעֵצָם בְּבְטוּל שְׁלִמְעֵלָה מִן הַשֶּׁכֶל.
 וְהִגַּם שְׁמִבְאָר⁴⁷ טַעַם הָעֲנָוָה שְׁלוֹ, שְׁזָהוּ מִצַּד
 הַחֲשָׁבוֹן שְׁאֵלוֹ נִתְּנָה לְזוּלָתוֹ הַכּוֹחוֹת וְהַחֹשִׁים
 שְׁלוֹ, הִיָּה מְגִיעַ לְמַעְלָה יוֹתֵר, הִנֵּה זֶה גּוֹפָא
 שְׁטַעַם זֶה פֶּעַל אֲצֵלוֹ עֲנָוָה, הוּא מִצַּד הַבְּטוּל
 הָעֲצָמִי שְׁלוֹ, שְׁהֵרִי פְּשׁוּט הַדְּבָר שְׁמִשְׁחָה רַבְּנוּ
 הִגִּיעַ בְּכּוֹחוֹתָיו וְחֹשִׁיוֹ לְמַעְלָה מְאֹד, אֲשֶׁר אַחֵר
 זוּלָתוֹ לֹא הִיָּה מְגִיעַ לְזֶה, וְיִרְק מִצַּד זֶה שְׁהֵיָה
 בְּתְכֵלִית הַבְּטוּל בְּבְטוּל הַמְּצִיאֵי, לְכֹן הִיָּה יָכוֹל
 לְעֲשׂוֹת חֲשָׁבוֹן כְּזֶה שְׁאִינוּ אִמְתִּי בְּעֵצָם, כְּדִי
 שִׁיפְעַל בּוֹ עֲנָוָה. וּמִכָּל זֶה מוֹכֵן שְׁעֲנִין
 הַתְּנַשּׂאוֹת לְלֹא-טַעַם שְׁבִקְדָשָׁה, הוּא בְּאִפְּן שֶׁל
 תְּכֵלִית הַבְּטוּל. אֲמַנְם, מַעֲנִין הַתְּנַשּׂאוֹת
 בְּקִדְשָׁה מִשְׁתַּלְשֵׁל עֲנִין הַתְּנַשּׂאוֹת בְּלַעֲמַת-
 זֶה, לְהַבְדִּיל רַבּוּי הַבְּדִלּוֹת לְאִין קֵץ בְּאִין-עֲרֵךְ,
 הֵן הַתְּנַשּׂאוֹת שְׁעַל-פִּי טַעַם, וְהֵן הַתְּנַשּׂאוֹת
 שְׁלֹא עַל-פִּי טַעַם, אֵלָא שְׁלֵהִיּוֹתוֹ בְּקַלְפָּה, אִין
 זֶה עֲנִין הַבְּטוּל (כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּקִדְשָׁה), אֵלָא
 אֲדַרְבָּה, תִּקְףָה הַיִּשׁוּת וְהַחֲצָפָה בְּלֹא טַעַם.
 וְכַמְבָּאָר⁴⁸ בְּמָה שְׁפָתוֹב⁴⁹ וְסוֹס אֲשֶׁר רָכַב גּוֹ',
 "סוֹס" בְּגִימְטְרִיא שְׁתֵּי פְּעָמִים 'גִּס', שְׁקָאֵי עַל
 שְׁנֵי אוֹפְנֵי הַתְּנַשּׂאוֹת הַנִּלְוִי. וְהַחֲלוּק בִּינֵיהֶם,
 שֶׁהַתְּנַשּׂאוֹת שְׁעַל-פִּי טַעַם, לְהִיּוֹתָה מְגַדְרַת עַל-
 פִּי הַטַּעַם, לְכֹן אֲפֹשֶׁר לְהִיּוֹת כֶּה עֲנִין שֶׁל בְּרוּר,
 מֵה-שְׁאִין-כֵּן הַתְּנַשּׂאוֹת שְׁלֹא עַל-פִּי הַטַּעַם,

(45) ראה גם ד"ה ויצב תרל"ג (סה"מ תרל"ג ח"א ע' מה ואילך). תרנ"ה (סה"מ תרנ"ה ע' מט ואילך). ועוד. (46) בהעלותך (יב, ג. 47) ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב ע' נא. תרצ"ז ע' 298. סה"מ ה'ש"ת ע' 236. ספר השיחות ה'ש"ת ע' 68. ועוד. (48) ראה תו"א מג"א קכ, ב. אוה"ת שם ע' נח. (49) אסתר ו, ח.

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'

ביאור בדרך אפשר

1 והגדרה, אִי-אֶפְשֵׁר לא יכול להיות בה עֲנֵן שֶׁל בְּרוּר, כִּי-אִם
 2 עֲנֵן שֶׁל שְׂבִירָה וּבִטּוֹל וּבִיטּוֹל מוּחַלֵּט.
 3 וְעֲנֵן זֶה של שְׂבִירַת הַהֲתַנְשָׂאוֹת שֶׁמֶצַד הַלְעוֹמֵת זֶה' כֹּאשֶׁר הִיא קִיּוּמָה
 4 בְּנַפֶּשׁ הָאָדָם נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי הַבְּטוּשִׁים דְּבִירֵי תוֹכַחַת חֲזָקִים וְחֻקִּים
 5 שְׂגוּרִים לוֹ לְהַכְנִיעַ אֶת הַיְשׁוּת
 6 וְהַגְּאוּהַ שְׁלֹו שְׁמִבְטָשׁ אֵת
 7 עֲצָמוֹ, שֶׁהָאָדָם מִבְטֵל אֶת עֲצָמוֹ
 8 כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁵⁰ בְּגִמְרָא
 9 לְעוֹלָם יִרְגְּזוּ אָדָם כּוֹ, 'יִצֵר
 10 טוֹב עַל יֵצֵר הָרַע שְׂנֵאֲמַר רַגּוּז וְאֵל
 11 תַּחֲטִיא, וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 12 ז"ל⁵¹ בְּגִמְרָא אֲנָחָה שֶׁל כָּאֵב
 13 שׁוֹבְרֵת גּוֹפּוֹ שֶׁל אָדָם, וְכֵמוֹ
 14 בְּגִשְׁמִיּוֹת, שְׁכַאֲשֶׁר יֵשׁ חֶסְרוֹן
 15 בְּעֵנָן שֶׁל פְּרִנְסָה וְבִרְיָאוֹת,
 16 הֵינּוּ, שְׁחָסַר בְּהַשְׁפָּעָה בִּשְׁפַע
 17 הַיְשׁוּת מִלְּמַעְלָה בְּשִׁלְשָׁה
 18 הָעֲנִינִים הַעֲקוּרִים שֶׁל צוּרֵי הָאָדָם
 19 וְחִיּוֹ הַגִּשְׁמִיִּים בְּנֵי בָנִים (יְלִידִים) חִי
 20 חַיִּים (בְּרִיאוֹת) וּמְזוּנֵי מְזוּנוֹת
 21 (פְּרִנְסָה), שְׁבָהֵם נִכְלָל קְלָלוֹת
 22 הַצְּטָרְכוֹת הָאָדָם, הֵרִי זֶה
 23 פּוֹעֵל בּוֹ שְׂבִירָה שֶׁל הַיְשׁוּת
 24 הַעֲצָמִית וְהַגְּאוּהַ שְׁלֹו וּבִטּוֹל
 25 מֵהוֹתוֹ, וְכֵן הוּא בְּעִבּוּדָה
 26 הַרוּחָנִית, שְׁכַאֲשֶׁר מִבְטָשׁ אֵת
 27 עֲצָמוֹ, דְּבִירֵי תוֹכַחַת וּמוֹסֵר, כֹּאמְרוּ,
 28 וְדוֹאֵג וּמִצַּר בְּאֲמַת עַל מִצְבוֹ,
 29 וְהַדְּבַר מִכֹּאֵיב לוֹ בְּאֲמַת בְּרוּמָה לְמִי
 30 שֶׁנִּשְׁאַחַח עַל קוֹשֵׁי בְּמִצְבוֹ הַגִּשְׁמִי, הֵינּוּ
 31 שֶׁהוּא בְּאֲמַת מִצְטַעֵר אֵיף שֶׁהוּא
 32 לְהוֹט וּמִשְׁקַע בְּעֲנִינִים בְּלִתֵּי
 33 רְצוּיִים, עַד לְתַאֲוֹת שֶׁל
 34 דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מִמֶּשׁ, כִּי
 35 שֶׁמִּצְבוֹ חָמוּר בְּאֲמַת הֵרִי זֶה פּוֹעֵל
 36 שְׂבִירָה בְּמֵהוֹתוֹ וּמִשְׁנֵה אֵת
 37 מֵהוֹתוֹ מֵרַע לְטוֹב.
 38 וְכֵמוֹ-כֵן יֵשׁ דֶּרֶךְ נוֹסֵפֶת לְפַעוּל אֵת
 39 הַבִּישׁוּשׁ וְלִהְכִנִּיעַ אֶת הַגְּאוּהַ וְהַיְשׁוּת'
 40 עַל-יְדֵי-זֶה שְׂרַעִים קְבוֹל
 41 רַעַשׁ וְרִגְזוֹ כּוֹ' עַל הַיֵּצֵר הָרַע
 42 הַמְּסִית אוֹתוֹ לְעִבְרִיּוֹת לֹמַר אֲתָה
 43 רַע וְרַעַשׁ וּמִשְׁקַץ וּמִתְעַב
 44 וּמְנוּל כּוֹ' עַד מְתֵי תַסְתִּיר עַל

ביאור בדרך אפשר

הָאוֹר הָאֱלוּקִי וְכוֹ' (כְּהַלְשׁוֹן הַמּוּבָא בַּתִּנְיָא⁵²), וְהֵינּוּ, דְּכִיּוֹן
 שְׁהַקְלָפָה הִיא בְּהַתְנַשְׂאוֹת לְלֹא טַעַם, לְכֵן אֶפְן הַבְּטוּשׁ
 הוּא גַם-כֵּן עַל-יְדֵי דְבוּרִים שְׁלֵמְעֵלָה מִן הַשְׁכָּל וְהַטַּעַם
 כְּלוּמַר, לֹא לְהִיכַס לְוִיכּוּחִים עִם הַיֵּצֵר הָרַע וְלַנְּסוֹת לְשׁוֹנֵת אֵת דַּעְתּוֹ עַל יְדֵי
 הַסְּבִירִים שְׁכֵלִים אֵלֶּא 'לְהַרְעִים' עַלֵּי
 לְלֹא נִימוּקִים וְהַסְּבִירִים. וְזֶהוּ עֲנֵן
 הַתְּקוּן שֶׁל עֲמַלְק בְּעִבּוּדָה
 הַרוּחָנִית, שְׁנַעֲשֶׂה בְּדֶרֶךְ שְׂבִירָה
 וּבִטּוֹל דְּוָקָא.
 (ח) וְזֶהוּ מֵה שְׁכַתוּב בְּנִבְאוֹת
 בְּלַעַם, כְּזוֹכֵר לְעִיל, "רְאִשִׁית גּוֹיִם
 עֲמַלְק וְאַחֲרֵיתוֹ עַדִּי אֲבֹד",
 וְ"אַחֲרֵית" בְּקִדְשָׁה הַעֲלִינָה,
 בַּלּוּקוֹת, שְׁזָהוּ מֵה שְׁכַתוּב
 "אֲנִי רֵאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן",
 וְכֵמוֹ שְׁנַתְּבָאָר לְעִיל בְּתַחֲלִית
 הַמֵּאֲמַר שְׁלֹא רַק "רְאִשִׁית"
 הַהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת הַדְּרוּגוֹת הַגְּבוּהוֹת
 וְהַעֲלִינּוֹת שֶׁל 'סֹדֵר הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת' הוּא
 מִבְּחִינַת "אֲנִי", דְּהֵינּוּ 'אוֹר
 הַסּוֹבֵב', הָאוֹר הָאֱלוּקִי הַבְּלִי גְבוּל,
 הַנִּעְלָה מֵהַתְּלַבְּשׁוֹת בְּעוֹלָמוֹת, הוּא אוֹר
 הַסּוֹבֵב כֹּל עַלמִין אֶלֶּא גַם
 "אַחֲרֵית" הַהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת
 הַדְּרוּגוֹת הַנְּמוּכוֹת וְהַתַּחֲנוּנוֹת,
 הַאֲחֲרוּנוֹת, שֶׁל 'סֹדֵר הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת'
 לְמִטָּה בְּעֵשְׂיָה, בְּעוֹלָם הַעֲשִׂיָה
 שֶׁהוּא הַעוֹלָם הַנְּחוּת בִּיְתוֹר שֶׁהוּא
 בְּבַחֲיַנַת הַתְּלַבְּשׁוֹת כַּח הַפּוֹעֵל
 הַבּוֹרָא בְּנִפְעָל הַנְּבִרָא, עַד
 שְׁאֶפְשֵׁר יִתְכַן שֶׁהַנְּבִרָא יִהְיֶה
 לִישׁ וְדָבָר נִפְרָד בְּהַרְגָּשׁוֹתוֹ,
 יִרְגִישׁ וְיַחֲוֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ כְּמִצִּיאוֹת
 עֲצָמִית, לְמִרוֹת שֶׁהֵאֲמַת הִיא שֶׁהַכֵּל
 בְּטֵל לְאֱלוּקוֹת וְרַק הַלּוּקוֹת הִיא
 מִצִּיאוֹת אֲמִיתִית, גַּם זֶה הַבְּרִיאָה שֶׁל
 נְבִרָאִים נְחוּתִים כֹּל-כֵּן הוּא
 מִבְּחִינַת "אֲנִי" הַאֲיִן-סוּף עֲצָמוֹ,
 דְּהֵינּוּ 'אוֹר הַסּוֹבֵב', הֵנָּה כֵּן
 הוּא לְהַבְּדִיל בֵּין קְדוּשָׁה לְהִיפֵךְ
 הַקְּדוּשָׁה בְּעֲנִינֵי "רְאִשִׁית"
 'אוֹר הַסּוֹבֵב', הֵנָּה כֵּן הוּא לְהַבְּדִיל בְּעֲנִינֵי "רְאִשִׁית" וְ"אַחֲרֵית" בְּלְעַמְתּוֹ-זֶה,

(50) ברכות ה, א. (51) שם נח, ב. (52) פכ"ט (לו, א).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְ"אַחֲרֵיתָ" בְּלַעֲמַת־זָהָ, שְׁעַל זֶה נֹאמֵר "רֵאשִׁית גֹּזִים
 2 עֲמֶלֶק וְאַחֲרֵיתוֹ" וְגו', שְׁעַמְלֶק הוּא לֹא רַק "רֵאשִׁית" רֵאשׁ
 3 וְהַתְחֵלָה לְכָל "גֹּזִים", כֻּלָּ הֶעֱנִינִים הַבִּלְתִּי רְצוּיִים שֵׁ"רֵאשִׁית"
 4 הֵינּוּ הֶרְצוֹן הַזֶּר הַלֵּא טוֹב, הַאֲחֵר מֵהֶרְצוֹן הַרְצוּי שֶׁל צַד הַקְדוּשָׁה,
 5 שְׁמִמְנוּ נִוְלָדוֹת אַחֲר־כֶּף
 6 הַמְדוֹת הַרְעוֹת, וְהַמְקוֹר לְזֶה 1
 7 הוּא עֲמֶלֶק, אֲלֵא הוּא עֲמֶלֶק
 8 גַם "אַחֲרֵיתָ" לְכָל "גֹּזִים",
 9 גַם הַמְקוֹר וְהַשׁוֹרֵשׁ לְבַחֲיוֹנוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת
 10 שֶׁל "לְעוֹמַת זָהָ, דְ"אַחֲרֵיתָ" הַסּוּף
 11 שֶׁל הַגֹּזִים' הֵינּוּ כְּפִי שֶׁהַמְדוֹת
 12 מִתְלַבְּשׁוֹת בְּשִׁלְשָׁה הַלְבוּשִׁים
 13 מִחֻשְׁבָּה דְבוּר וּמַעֲשֵׂה, וְגַם
 14 הַמְקוֹר לְזֶה הוּא עֲמֶלֶק.
 15 וְרֵאִיָּה לְדַבָּר, שְׁגַם הַמַּחֲשָׁבָה
 16 וְהַדִּיבּוּר וְהַמַּעֲשֵׂה הַרְעִים בֵּא וְנִמְשָׁךְ
 17 מֵעֲמֶלֶק' שְׁאֲנוּ רֹאִים שְׁכַפְּאֵשׁ
 18 הַמְדָּה בָּאָה יוֹרֶדֶת וְבֵאָה לִידֵי בִישׁוּי
 19 גְלוּי בְּלְבוּשֵׁי מִחֻשְׁבָּה דְבוּר
 20 וּמַעֲשֵׂה, אֲזִי נַעֲשֶׂה כֶּה בְּמִידָה
 21 עֲצֵמָה הַרְבּוּי וְהַתְקַף הִיא מִתְחַזְּקָה
 22 בְּכֹחוֹת וּמִתְחַזְּקָה בְּאִיכוֹת יוֹתֵר
 23 מִמְּכֹמוֹ שֶׁהִיא בְּתַחֲלָתָהּ כֹּאשֵׁר
 24 הִייתָה בְּרַגֵּשׁ שְׁבֵלֵב, קֶדֶם
 25 הַתְּלַבְּשׁוֹתָהּ בְּלְבוּשֵׁי מִחֻשְׁבָּה
 26 דְבוּר וּמַעֲשֵׂה, שְׁלֶכֶן מֵאֲחֵר
 27 שְׁכַאשֵׁר הַמִּדּוֹת מִקְבֻלוֹת בִּישׁוּי
 28 בְּמַחֲשָׁבָה דִּיבּוּר וּמַעֲשֵׂה הֵן מִתְחַזְּקוֹת
 29 הַעֲצָה לְמִי שֶׁנּוֹלָדָה אֲצֵלוֹ
 30 מִדַּת הַפֶּעֶס, שְׁלֵא יְבִיאָה
 31 בְּדְבוּר שִׁיפְתָּה וְיִגְבִּיר אֶת תְּחוּשָׁת
 32 הַכֶּעֶס, אֲלֵא יִשְׁתַּק, וְאִם אִי-
 33 אֲפֹשֵׁר לוֹ לִשְׁתַּק, יִהְיֶה
 34 הַדְּבוּר בְּקוֹל נְמוּף עַל-כָּל-
 35 פְּנִיִּים, עַד שֶׁיִּבְאֵא לִידֵי
 36 שְׁתִּיקָה, שְׁאֲזוּ יוֹכֵל לְכַטְּלָהּ
 37 לְגִמְרֵי וְלֹא יִחוּשׁ כֶּעֶס כֻּלָּ. וְמִזֶּה
 38 מוֹכַח שְׁכַפְּאֵשׁ הַמְדָּה
 39 מִתְלַבְּשָׁה בְּלְבוּשֵׁי מִחֻשְׁבָּה
 40 דְבוּר וּמַעֲשֵׂה, אֲזִי הִיא
 41 מִתְגַּבְּרֶת וְנַעֲשִׂית בְּתַקְּףָהּ יוֹתֵר
 42 מִכְּפִי שֶׁהִייתָה קוֹדֵם לָכֵן, כִּשְׁהִייתָה
 43 בְּרַגֵּשׁ שְׁבֵלֵב. וְלְכַאֲוָרָה, מֵאִין

כֵּא הַרְבּוּי וְהַתְקַף בְּמִדָּה עַל-יְדֵי לְבוּשֵׁי מִחֻשְׁבָּה דְבוּר
 וּמַעֲשֵׂה וְהוּי לְכַאֲוָרָה הֵם רַק כְּלִי-בִישׁוּי שֶׁל דְבוּרֵי שְׁכַל אוֹ רַגֵּשׁ שְׁקִימִים
 בְּנַפֵּשׁ וְאִין בִּיכוּלָתָם לְהַגְבִּיר אֶת הַמִּדּוֹת וְאֵת הַרְגִּישׁוֹת?
 אֲף הֶעֱנִנָּךְ הוּא, לְפִי שְׁגַם הִ"אַחֲרֵיתָ" הוּא מֵעֲמֶלֶק, וְגַם
 הַמַּחֲשָׁבָה, דִּיבּוּר וּמַעֲשֵׂה עֲצֵמָם
 שׁוֹרֵשׁם בְּעֲמֶלֶק, וְלֶכֶן נַעֲשֶׂה כֶּה
 הַרְבּוּי וְהַתְקַף. וְעַל זֶה נֹאמֵר
 "רֵאשִׁית גֹּזִים עֲמֶלֶק
 וְאַחֲרֵיתוֹ עֲדֵי אַבְד־", שֶׁהַעֲצָה
 וְהַתְקוֹן לְזֶה הוּא הַעֲקִירָה
 וְהַשְׁבִּירָה לְגִמְרֵי, שְׁזָהוּ מֵה
 שְׁכַתוֹב "תְּמַחָה אֶת זְכָר
 עֲמֶלֶק" כְּמִבְּאוּר לְעִיל בְּאִרְיִכוֹת.
 (ט) וְזָהוּ מֵה שְׁכַתוֹב
 בְּמִדְּרָשׁ⁵³ שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 אוֹמֵר לְבִנְי יִשְׂרָאֵל, שְׁתִּי זְכִירוֹת
 שְׁנֵי פְּסוּקִים שֶׁל זְכִירָה כְּתוּבֵי לְכֶם
 בְּתוֹרָה, לְגַבִּי זָכַר עֲמֶלֶק "זְכוֹר
 אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה" גו' לְךָ עֲמֶלֶק
 בְּדֶרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם, וְ"מַחָה
 אֶמְחָה אֶת זְכָר" גו' עֲמֶלֶק, הוּוּ
 וְהִירִין בְּהֶם, לְקִיִּים אוֹתָם וְאִם
 עֲשִׂיתֶם כִּף הָרִי אֲתֶם בְּנִיִּים
 שֶׁל אַבְרָהָם שְׁנִמְשָׁל לְאַפְּרָ,
 שְׁנִמְשָׁמֵר⁵⁴ אַבְרָהָם אֲבִינוֹ אִמְרָ עַל
 עֲצֵמוֹ וְאֲנִכִּי עֶפְרָ וְאַפְּרָ, וְבָאֵם
 לְאוֹ, אִם לֹא תִקְיֵמוֹ אֶת שְׁתֵּי
 הַזְכִּירוֹת הַללוּ - הַתְקִינוֹ עֲצֻמְכֶם
 לְשַׁעֲבֹדָה שֶׁל מִצְרַיִם,
 שְׁנִמְשָׁמֵר⁵⁵ בְּחֹמֶר וּבְלִבְנֵיִם,
 וְכִפִּי יִתְבַּאֵר עוֹד לְהֵלֶךְ.
 וְהֶעֱנִנָּךְ בְּזֶה, כְּמִבְּאוּר בְּמִאֲמָר
 דְּבוּר-הַמִּתְחִיל הַפּוֹתָח בְּפִסּוּק
 "זְכוֹר" מֵאֵת הַרְבִּי הַרִשׁ"ב שְׁמַתוֹר
 עֲדוֹן מִשְׁנַת תְּרַס"ה⁵⁶, דְּכִינּוֹן
 שְׁשִׁבִירָתָהּ קִלְפַת עֲמֶלֶק כְּפִי
 שֶׁהִיא בְּנַפֵּשׁ הָאֲדָם הִיא עַל-יְדֵי

שְׁעַל זֶה נֹאמֵר "רֵאשִׁית גֹּזִים עֲמֶלֶק וְאַחֲרֵיתוֹ"
 וְגו', שְׁעַמְלֶק הוּא לֹא רַק "רֵאשִׁית",
 שֵׁ"רֵאשִׁית" הֵינּוּ הֶרְצוֹן הַזֶּר שְׁמִמְנוּ נִוְלָדוֹת
 אַחֲר־כֶּף הַמְדוֹת הַרְעוֹת, וְהַמְקוֹר לְזֶה הוּא
 עֲמֶלֶק, אֲלֵא הוּא גַם "אַחֲרֵיתָ" לְכָל "גֹּזִים",
 דְ"אַחֲרֵיתָ" הֵינּוּ כְּפִי שֶׁהַמְדוֹת מִתְלַבְּשׁוֹת
 בְּשִׁלְשָׁה הַלְבוּשִׁים מִחֻשְׁבָּה דְבוּר וּמַעֲשֵׂה, וְגַם
 הַמְקוֹר לְזֶה הוּא עֲמֶלֶק. וְרֵאִיָּה לְדַבָּר, שְׁאֲנוּ
 רֹאִים שְׁכַפְּאֵשׁ הַמְדָּה בָּאָה בְּלְבוּשֵׁי מִחֻשְׁבָּה
 דְבוּר וּמַעֲשֵׂה, אֲזִי נַעֲשֶׂה כֶּה הַרְבּוּי וְהַתְקַף יוֹתֵר
 מִמְּכֹמוֹ שֶׁהִיא בְּתַחֲלָתָהּ קֶדֶם הַתְּלַבְּשׁוֹתָהּ בְּלְבוּשֵׁי
 מִחֻשְׁבָּה דְבוּר וּמַעֲשֵׂה, שְׁלֶכֶן הַעֲצָה לְמִי
 שֶׁנּוֹלָדָה אֲצֵלוֹ מִדַּת הַפֶּעֶס, שְׁלֵא יְבִיאָה בְּדְבוּר,
 אֲלֵא יִשְׁתַּק, וְאִם אִי-אֲפֹשֵׁר לוֹ לִשְׁתַּק, יִהְיֶה
 הַדְּבוּר בְּקוֹל נְמוּף עַל-כָּל-פְּנִיִּים, עַד שֶׁיִּבְאֵא לִידֵי
 שְׁתִּיקָה, שְׁאֲזוּ יוֹכֵל לְכַטְּלָהּ לְגִמְרֵי. וְמִזֶּה מוֹכַח
 שְׁכַפְּאֵשׁ הַמְדָּה מִתְלַבְּשָׁה בְּלְבוּשֵׁי מִחֻשְׁבָּה דְבוּר
 וּמַעֲשֵׂה, אֲזִי הִיא מִתְגַּבְּרֶת וְנַעֲשִׂית בְּתַקְּףָהּ יוֹתֵר.
 וְלְכַאֲוָרָה, מֵאִין כֵּא הַרְבּוּי וְהַתְקַף בְּמִדָּה עַל-יְדֵי
 לְבוּשֵׁי מִחֻשְׁבָּה דְבוּר וּמַעֲשֵׂה. אֲף הֶעֱנִנָּךְ הוּא,
 לְפִי שְׁגַם הִ"אַחֲרֵיתָ" הוּא מֵעֲמֶלֶק, וְלֶכֶן נַעֲשֶׂה
 כֶּה הַרְבּוּי וְהַתְקַף. וְעַל זֶה נֹאמֵר "רֵאשִׁית גֹּזִים
 עֲמֶלֶק וְאַחֲרֵיתוֹ עֲדֵי אַבְד־", שֶׁהַעֲצָה וְהַתְקוֹן לְזֶה
 הוּא הַעֲקִירָה וְהַשְׁבִּירָה לְגִמְרֵי, שְׁזָהוּ מֵה
 שְׁכַתוֹב "תְּמַחָה אֶת זְכָר עֲמֶלֶק".
 (ט) וְזָהוּ מֵה שְׁכַתוֹב בְּמִדְּרָשׁ⁵³ שְׁתִּי זְכִירוֹת
 כְּתוּבֵי לְכֶם בְּתוֹרָה, "זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר
 עָשָׂה" גו', וְ"מַחָה אֶמְחָה אֶת זְכָר" גו', הוּוּ
 וְהִירִין בְּהֶם, וְאִם עֲשִׂיתֶם כִּף הָרִי אֲתֶם בְּנִיִּים
 שֶׁל אַבְרָהָם שְׁנִמְשָׁל לְאַפְּרָ,
 שְׁנִמְשָׁמֵר⁵⁴ וְאֲנִכִּי עֶפְרָ וְאַפְּרָ, וְבָאֵם לְאוֹ - הַתְקִינוֹ עֲצֻמְכֶם
 לְשַׁעֲבֹדָה שֶׁל מִצְרַיִם, בְּחֹמֶר וּבְלִבְנֵיִם. וְהֶעֱנִנָּךְ בְּזֶה, כְּמִבְּאוּר דְּבוּר-הַמִּתְחִיל
 "זְכוֹר" תְּרַס"ה⁵⁶, דְּכִינּוֹן שְׁשִׁבִירָתָהּ קִלְפַת עֲמֶלֶק הִיא עַל-יְדֵי הַבְּטוּשִׁים כְּפִי

(53) תנחומא ס"פ תצא. — גירסאות שונות בתנחומא (פסיקתא וילקוט). והמובא כאן הוא ע"פ מ"ש בבחי' (הערה בקונטרס הנ"ל). (54) וירא יח, כז. (55) שמות א, יד. (56) סה"מ תרס"ה ע' רכ ואילך.

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

43 וְהֶעֱנָן בָּזָה, דְּהִנֵּה פְתִיב⁵⁹ בְּקֵהֶלֶת יֵשׁ אָדָם שֶׁעֲמָלוֹ בְּחֻמְקָהּ
 44 וּבִדְעָתָה, וּפְרָשׁ רַשׁ"י: "אָדָם" זֶה הַקֶּבֶד"ה (הַנְקָרָא אָדָם
 45 הָעֵלְיוֹן), שְׁנֵאֲמַר בּו⁶⁰ וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמִרְאָה אָדָם, וּפְרִישׁ "שֶׁעֲמָלוֹ" שֶׁל
 46 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּחֻמְקָהּ" הוּא
 47 כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר⁶¹ בְּמִשְׁלֵי ה' בְּחֻמְקָהּ יָסַד אֶרֶץ ה' פּוֹעֵל
 48 אֶת מַעֲשֵׂה הַבְּרִיאָה עַל יְדֵי הַחֻמְקָה.
 49 וְלִכְאוּרָהּ, הָרִי אִמְרוּ חֲכִימֵינוּ ז"ל
 50 בְּמִדְרַשׁ לֹא בְּעֵמֶל וְלֹא בִּיגִיעָה
 51 בְּרָא הַקֶּבֶד"ה אֶת עוֹלָמוֹ⁶² אֵלָּא
 52 בְּדִבּוּר בְּלִבּוֹ וְזֶה מִשְׁמַעוֹת הַכְּתוּב
 53 "שֶׁעֲמָלוֹ בַּחֻמְקָה", הָרִי לֹא הִיָּה
 54 בְּבִרְיָאָה עֲמַל כֻּלָּל?
 55 אֶף הֶעֱנָן הוּא, דְּאֵף שְׁבָרִיאַת
 56 וְהִתְהַוּוּת הָעוֹלָמוֹת הִיא אֲכַן
 57 לֹא בְּעֵמֶל, מִכָּל-מְקוֹם פְּאֶשֶׁר
 58 צָרִיךְ לְהִיּוֹת אַחֲרֵי-כֵן לֵאחֲרֵי
 59 שְׁנֵתִיב עוֹלָם גַּשְׁמִי שְׁמַעֲלִים וּמִסְתִּיר
 60 עַל הָאוֹר הָאֱלוּקִי, צָרִיךְ לְהִסְתִּיר אֶת
 61 הָהַעֲלָם וְלִהְיֵי גִלּוּי אֱלֻקוֹת
 62 בְּעוֹלָם, שְׁזָהוּ עֲנִין מִתַּן-תּוֹרָה
 63 שְׁבוּ כִּאֲשֶׁר עַד אֵז הֵייתָה, כְּדַבְּרֵי
 64 הַמְדַרְשׁ, גִּזְרָה שְׁעִלְיוֹנִים לֹא יִרְדוּ
 65 לְמִטָּה וְתַחְתּוֹנִים לֹא יֵעָלוּ לְמַעְלָה וְבַעַת
 66 מִתַּן-תּוֹרָה בְּטֵלָה הַגִּזְרָה וְאֵז נִפְעַל
 67 קִשּׁוּר חִיבוּר הָעֵלְיוֹן עִם
 68 הַתַּחְתּוֹן, הַמְעֵלָה הָאֱלוּקוֹת
 69 הַרוּחָנִית עִם הַמְטָה⁶³, הַמְצִיאוֹת
 70 הַגַּשְׁמִית, כְּמִבּוֹאֵר בְּחִסְדוֹת בְּהַרְחֵבָה
 71 שְׁבַח-תּוֹרָה נִתֵּן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַכּוֹחַ
 72 לְהַחֲדִיר קְרוּשָׁה בְּדַבְרֵים גַּשְׁמִיִּים, עַל-
 73 יְדֵי לִימּוּד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַמְצוּוֹת, וְהִנֵּה
 74 עֲנִין זֶה שֶׁל גִּלּוּי אֱלוּקוֹת בְּתוֹךְ
 75 הַמְצִיאוֹת הַגַּשְׁמִית הַמְעֵלִימָה וּמִסְתִּירָה
 76 עַל הָאוֹר הָאֱלוּקִי הוּא פֶּאֶפֶן שֶׁל
 77 עֵמֶל, דְּבַר חִידוּשׁ שְׁכַדִּי לְהַבִּיא אוֹתוֹ
 78 אֶל הַפּוֹעֵל יֵשׁ צוּרֵךְ כְּעַמֵּל וְיִגִיעָה,
 79 כְּכִיכּוֹל, וְעַל-דֶּרֶךְ לְשׁוֹן חֲכָמֵינוּ
 80 ז"ל⁶⁴ לְגַבֵּי דְבָרִים אַחֲרֵים (כְּמוֹ פְרַנְסָה וְזִוּיוּגִים) קִשְׁשָׁה פְקָרִיעַת
 81 יַם-סוּף, וְהִסִּיבָה לְכַךְ שְׁקִרְיעַת יַם סוּף הִיא מִשַׁל וְדוּגְמָה לְדַבַּר שֵׁשׁ בּו
 82 קוּשִׁי, אֵף שְׁכַמּוּבֵן מֵאֱלֹוֵי לְגַבֵּי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוּם דְּבַר אֵינוֹ קִשָּׁה, פִּי
 83

1 הַבְּטוּשִׁים כַּנֶּ"ל שׁוֹ הַדֶּרֶךְ לְגִרוּם לַה שְׁבִירָה וּבִיטוּל מוֹחֲלֵט [וּיְכַמוֹ
 2 שְׁנֵתִבְאָר לְעֵיל שְׁקֻלְפַת עֲמָלֵק הוּא עֲנִין הַהֲתַנְשְׂאוֹת כְּמִבּוֹב
 3 שֶׁל חוֹצְפָה וְגִאוּהָ, הַנִּיגוּד הַגְּמוּר לְבִיטוּל וְעִנּוּהָ לֹא טַעַם, וּשְׁבִירָתָהּ
 4 וּבִטוּלָהּ הוּא עַל-יְדֵי הַהֲתַנְשְׂאוֹת לֹא-טַעַם בְּקִדְשָׁה, שְׁהִיא
 5 דְּיוּקָא בְּאֶפֶן שֶׁל בְּטוּל בְּתַכְלִית
 6 עַד לְבִיטוּל כְּרַמָּה חֲכִי גְבוּהָ, כְּמוֹ
 7 אֲצֵל מִשָּׁה רִבִּינוּ וְרַבֵּי שְׁמַעוֹן בַּר
 8 יוֹחָאִין, לֵכֵן "אִם עֲשִׂיתֶם כֶּן,
 9 הִיְיִנוּ בִיטְלִים וְשִׁבְרָתָם וּמְזִיחָתָם אֶת
 10 'עַמְלֵךְ' שְׁכַבְתֶּם הָרִי אִתְּם בְּנִים
 11 שֶׁל אַבְרָהָם, שְׁנֵאֲמַר בּוֹ
 12 וְאֶנְכִי עֶפְרָא וְאַפְרָא", שְׁזָהוּ
 13 אִמְרִיהָ כְּזוֹ שְׁאִבְרָהָם אִמְרוּ עַל עֲצֻמוֹ,
 14 עֲנִין הַבְּטוּל בְּתַכְלִית. "וְאִם
 15 לֹא", דְּהִנֵּנוּ שְׁאִינוֹ יְכוֹל
 16 לְפַעַל בְּנַפְשׁוֹ אֶת הַבְּטוּשׁ, אוֹ
 17 שֶׁהַבְּטוּשׁ אֵינוֹ אֲדַעְתָּא
 18 דְּנַפְשִׁיָּה, כְּשֶׁבִיל עֲצֻמוֹ, וְכֵאֵן הוּא
 19 בְּמִשְׁמַעוֹת שֶׁל לְעִשׂוֹת דְּבַר בְּאִמְתָּה,
 20 לֵלֵא אֵינְטֵרִסִים צְדִיקִים, הִיְיִנוּ שְׂאִם
 21 הָאָדָם מְבַטֵּשׁ אֶת עֲצֻמוֹ אֲבָל אֵינוֹ
 22 עוֹשֶׂה אֶת זֶה בְּאִמְתָּה אֵלָּא לְשֵׁם מִטְרָה
 23 צְדִיקִית אוֹ כְּמִי שְׁעוֹשֶׂה דְּבַר רַק כְּדִי
 24 לְצַאֵת יְדֵי חוֹבָה שְׁאֵז אֵינוֹ פּוֹעֵל
 25 שְׁבִירַת קְלַפַּת עֲמָלֵק, אֲזִי
 26 הַתְּקִינוּ עֲצֻמְכֶם לְשֶׁעֲבֹדָה
 27 שֶׁל מְצָרִים", דְּאֵף שֶׁלֹּא
 28 מְצִינוּ מֵאוֹ הַיְצִיאָה מִמְצָרִים
 29 שְׁנֵשְׁתַּעֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 30 לְמְצָרִים, הָרִי אִמְרוּ רְבוּתֵינוּ
 31 ז"ל⁵⁷ בְּמִדְרַשׁ שְׁכַל הַגְּלִיּוֹת
 32 נְקָרָאוֹת עַל שֵׁם מְצָרִים, וְגַם
 33 בְּרוּחָנִיּוֹת יִשְׁנוּ עֲנִין הַשְּׁעֲבֹד
 34 כְּמִבּוֹב שֶׁל קוּשִׁי רֹחֲנִי "בְּחֻמְרָה
 35 וּבְלִבְנֵים" עַל-יְדֵי הָעֵמֶל
 36 וְהִיגִיעָה בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, כְּמוֹ
 37 שְׁכַתּוּב בְּזֵהר⁵⁸ "בְּחֻמְרָה" דָּא
 38 זֶה לִימּוּד תּוֹרָה עַל-יְדֵי קַל-וַחֲמֵר,
 39 "וּבְלִבְנֵים" דָּא זֶה לְבוֹן
 40 הַלְכָתָא כּו'. עֵינִן וְלִבּוֹן הַלְכָה.
 41 וּמִמְשִׁיךְ וּמִבְּאֹר כְּפִרְסִית וְיֹתֵר אֶת עֲנִין הַשְּׁעֲבֹד לְמִצְרַיִם כְּמִבּוֹב הַרוּחָנִי
 42 עַל-יְדֵי עֲמַל וְיִגִיעָה בְּלִימּוּד הַתּוֹרָה:

(57 ב"ר פט"ז, ד. 58) ח"ג קנג, א (ברע"מ). הובא ונתבאר בתו"א, תו"ח ואוה"ת ר"פ שמות. (59) קהלת ב, כא. (60) יחזקאל א, כו. (61) משלי ג, יט. (62) ב"ר פ"ג, ב. (63) ראה סה"מ תרכ"ט ע' רכא ואילך. ובכ"מ. (64) פסחים קיא, א. סוטה ב, א. וש"נ.

שבת פרשת תצוה, פרשת זכור, ט' אדר, ה'תשח"כ

כא

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

שאמורה לחזק את האמונה בהשגחה פרשית, אָזִי מַתְיַגֵּעַ עִמְלָק ומתאמן
 יותר מדרך הרגיל לְקַרְרוֹ שלא יתפעל ולא יתלהב וְלוֹמַר שְׁאִינוּ פֶּן,
 וְכֹאֲשֶׁר אֵי-אֶפְשֶׁר לוֹ לְהִכְחִישׁ ולכפור לְגַמְרֵי בתופעה הפלאית,
 אָזִי עִמְלָק מְקַרְרוֹ את היהודי לומר שְׁאִין זֶה פְּלֵא עַל-כָּל-פְּנִים
 לפחות לְגַבֵּי הַקֶּבֶ"ה ה'כֹּל
 יְכוּל, וְלָמָּה יִתְפַּעֵל, וְאִם
 הַפְּלֵא הוא מוֹחֲשֵׁי כָּל-כֶּף
 שְׁאֵי-אֶפְשֶׁר לְקַרְרֵי אֵת
 הַהִתְפַּעְעֵלוֹת מִהַפְּלֵא שְׂבַדְכָּר,
 וכל הנימוקים של עמלק לננוע את
 ההתפעלות וההתרגשות לא משפיעים
 על האדם, בגלל עוצמת הפלא, הָרִי
 הוא פּוֹעֵל בוֹ לַעֲשׂוֹת הַחֲלֻטָּה
 שְׁלֵא תִפְעַל בוֹ הַתְּפַעְעֵלוֹת,
 כלומר עמלק מסכים, בליט ביריה,
 שהאדם יתפעל אבל גורם לו להחליט
 שלהתפעלות לא תהיה שום השפעה
 עליו וְגַם כְּשִׁמְכָרְח הַדְּבָר
 שְׂתִפְעַל בוֹ הַתְּפַעְעֵלוֹת, כי
 מדובר בהתפעלות גדולה ביותר, אָזִי
 עוֹשֶׂה בַעֲצָמוֹ הַנְּחָה וְהַחֲלֻטָּה
 שְׂהַהִתְפַּעְעֵלוֹת לֹא תִפְעַל עֲלָיו
 לְשִׁנּוֹתוֹ מִעֲנִינָיו, כלומר,
 להתפעלות לא תהיה השפעה שתגרום
 שינוי מעשי בחייו ומְכַל-שִׁבְן שלא
 תהיה להתפעלות השפעה לְשִׁנּוֹת
 אֵת מֵהוּתוֹ, שְׂזָהוּ הַמֵּאֲמִצִּים
 הגדולים במיוחד שעמלק עושה כדי
 שיהודי לא יתפעל ולא יתרגש מענייני
 קדושה וגילוי אלוקות, ה'עִמְלָק"
 דְקָלַפְתָּ עִמְלָק, "עִמְלָק"
 ד'לְעַמְתָּ-זֶה, שְׂמַבְלֵי הַבֵּט
 שְׂעַל-פִּי הַשֶּׁכֶל כפי שההגייון
 מחייב, צָרִיף כל אדם לְבֹא לִידֵי
 הַתְּפַעְעֵלוֹת, הָרִי הוא עמלק
 עִמְלָק וּמַתְיַגֵּעַ לְקַרְרוֹ, עַד
 שְׂבֵא דְכָרִים וְהִנֵּנוּ שְׂמַצַּד מֵהוּתוֹ
 וְשָׂכְלוּ בַעֲצָם אֵין לוֹ שְׂיִכּוֹת לְדְכָרִים וְתֵאוֹת
 כָּאֵלוֹ, וּמָה שְׂבֵא לַעֲשׂוֹתֶם הָרִי זֶה רַק מִפְּנֵי
 הרמה הרוחנית שלו וְשָׂכְלוֹ הַחֲבֵנָה שלו בַעֲצָם אֵין לוֹ שְׂיִכּוֹת
 לְדְכָרִים וְתֵאוֹת נְחוּתוֹת וּמְגוּשְׂמוֹת פְּאֵלוֹ, וּמָה שְׂבֵא לַעֲשׂוֹתֶם
 בכל זאת, נגד מהותו ונגד ההבנה שלו הָרִי זֶה רַק מִפְּנֵי שְׂעוֹשֶׂה

1 בַּקְרִיעַת יַם-סוּף הִלְכּוּ בני ישראל בַּיַּבְשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם⁶⁵, היינו
 2 שבאותה שעה היה חיבור בין היבשה והים' וְהוּא עֲנִין הַתְּחַבְּרוֹת
 3 עִמְלָא דְאֵתְגַלְיָא עולם גלוי עִם עִמְלָא דְאֵתְכַסְיָא⁶⁶, עולם
 4 מכוסה, כמבואר בוזהר (על הכתוב 'כרוך אתה ה' אלוקי ישראל מן העולם
 5 ועד העולם) שישנו 'עולם גלוי' בו
 6 הנבראים גלויים ונראים כמצויאות בפני
 7 עצמה, מבלי להיות מודעים למקור
 8 חיותם, בדוגמת הנבראים שביבשה,
 9 ויש עולמות נעלים יותר שבהם
 10 המציאות מכוסה, בדוגמת הנבראים
 11 שבים המכוסים במי הים ומודעים לכך
 12 שהמים הם מקור חיותם, ובקריעת ים
 13 סוף היה חיבור של 'ים' (עלמא
 14 דאתכסיא) ו'יבשה' (עלמא דאתגליא)
 15 אִם בְּדִרְךָ מִלְמַטָּה לַמְעָלָה
 16 ה'יבשה' ההעלתה להיות 'ים' או
 17 בְּדִרְךָ מִלְמַעְלָה לַמְטָה⁶⁷
 18 שהים' ירד ונמשך ל'יבשה', וְעֲנִין
 19 זֶה שהוא פלא וחידוש, היפך המצב
 20 הרגיל, נִקְרָא "קֶשֶׁה" כְּבִיכּוֹל.
 21 וְזֶהוּ גַם עֲנִין "שְׂעַמְלוֹ"
 22 בְּחִקְמָה", הִנֵּנוּ, שְׂזָה שְׂיִהִיָּה
 23 לַמְטָה במציאות הגשמית גְּלוֹי
 24 בְּחִינַת חֲקְמָה האלוקית העליונה,
 25 נִקְרָא "עִמְלָק" כי מפני החידוש
 26 והפלא שברבו, הוא נעשה על-ידי עמל
 27 ויגיעה כביכול.
 28 וְהִנֵּה, עִמְלָק נִקְרָא גַם-כֵּן
 29 "עִמְלָק"⁶⁸, וְהוּא הָעַמֵּל
 30 הפעולה המיוחדת, שלא כפי הרגיל,
 31 ד'לְעַמְתָּ-זֶה', של היפך הקדושה,
 32 שְׂמַתְיַגֵּעַ בְּיִתְרָה לְהַעֲלִים עַל
 33 גְּלוֹי אֱלֻקוֹת, יותר משאר הקליפות
 34 שגם הן מעלימות על הקדושה, אבל
 35 עמלק מכסה ומסתיר יותר, וְכִמוֹ
 36 שְׂנַחְפָּאָר לְעִיל (סְעִיף ד)
 37 בַּעֲנִין קָלַפְתָּ עִמְלָק, שְׂיִוְדַע
 38 אֵת רְבוּנוֹ מְכִיר בִּאלוֹקוֹת וּמְכַנֵּן
 39 לְמֶרֶד בוֹ, שְׂגַם כְּאֶשֶׁר יִשְׁנוֹ
 40 עֲנִין שְׂל פְּלֵא הַתְּרַחְשׁוֹת וְתוֹפְעָה מוֹפְלָאָה שאנשים רגילים רואים בה את
 41 י' ד', דְּהִינֵנוּ גְּלוֹי אֱלֻקוֹת בְּעוֹלָם, וְרֵאִיתָ הַפְּלֵא צְרִיכָה לַפְּעַל
 42 בוֹ בכל אדם שרואה ושם ליבו לכך הַתְּפַעְעֵלוֹת והתרגשות והתלהבות

(65) בשלח יד, כט. טו, יט. 66) ראה מאמרי אדה"ו תק"ע ע' עו ואילך. ועם הגהות כו' – אוה"ת בשלח ע' תקסה ואילך.
 ובכ"מ. 67) ראה זח"ב מת, ב. פרי עץ חיים שער חג המצות פ"ח. שער האמונה לאדמו"ר האמצעי פנ"ד (פו, ב ואילך).
 68) ראה אוה"ת מג"א ע' רצט.

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 החֲלֹטָה חזקה בנפשו שֶׁהִתְפַּעְלוּת לֹא תִסְתַּר לָזֶה.
2 וְכֹאֲשֶׁר אֵינוּ יָכוֹל לִפְעֹל שְׂבִירַת עַמְלָק עַל-יְדֵי הַבְּטוּשִׁים,
3 מהסיבות האמורות לעיל (אם משום שאינו מסוגל לבטש או משום שהביטוש
4 הוא לא 'אדעתא דנפשיה'), הִנֵּה הַעֲצָה לָזֶה הִתְגַּבֵּר עַל עִמְלָק בְּכָל זֹאת
5 הִיא 'עֲמַל תּוֹרָה'⁶⁹ (כמובא
6 לעיל מלשון חכמינו ז"ל הִתְקִינוּ
7 עֲצֻמְכֶם לְשַׁעְבּוּדָה שֶׁל
8 מִצְרַיִם, שֶׁעֲבָד "בַּחֲמֹר
9 וּבִלְבָנִים" בלימוד התורה, קל-
10 וְחֹמֶר וְלִבּוֹן הַלְכָתָא), שְׁעַל-
11 יְדֵי הָעֲמַל שִׁבְתוֹרָה בִּיְגִיעָה שֶׁלֹּא
12 עַל דְּרוֹךְ הַרְגִּיל נַעֲשֶׂה שְׂבִירַת
13 וּבִטּוּל הָעֲמַל ד'לְעַמְת־זֶה',
14 וְכִמְאֹמֶר רַבּוּתֵינוּ ז"ל⁷⁰ בַּגְּמָרָא
15 אִם פָּגַע בְּךָ מִגּוּל זֶה, הִיצֵר
16 הָרַע, מְשַׁכְּהוּ לְבֵית-הַמְדַּרְשׁ,
17 אִם אָבֹן הוּא נִמְתָּ. וְהֵינּוּ
18 שְׂבִכְדֵי לִפְעֹל הַשְׂבִּירָה
19 וְהַבְּטוּל שֶׁל הָעֲמַל ד'לְעַמְת־
20 זֶה' הַנּוּמָז כִּאֵן בִּלְשׁוֹן 'מְנוּחַל זֶה'
21 צְרִיף לְהִיּוֹת 'עֲמַל תּוֹרָה',
22 שְׂזָהוּ "מְשַׁכְּהוּ לְבֵית־
23 הַמְדַּרְשׁ", הַמְקוּם הַמִּיוֹעֵד לְלִמּוּד
24 הַתּוֹרָה, וְאֵז כִּאֲשֶׁר הָאֲדָם יִתְיַגַּע
25 בַּתּוֹרָה יוֹתֵר מֵהַרְגִּיל, "אִם אָבֹן
26 הוּא", וְכֵאֵן הַדְּבַר מִתְפָּרֵשׁ כִּלְפֵי
27 הָאֲדָם הֵינּוּ שְׂגָם אִם הָאֲדָם הוּא
28 כְּמוֹ אָבֹן דּוּמָם שְׂאִין לוֹ
29 שְׂכּוּת אֶל הַשְּׂכָל, שְׂזָהוּ עֲנִין
30 קְלַפְת עַמְלָק שֶׁהוּא לְמַעְלָה
31 מִן הַשְּׂכָל כְּנ"ל, הִנֵּה גַם אֵז
32 הוּא "נִמְתָּ" נִמַּס וּמִבְטָל עַל-
33 יְדֵי 'עֲמַל תּוֹרָה', וְכִמּוֹ שְׂאֵנוּ
34 רוֹאִים בְּגִשְׁמִיּוֹת שְׂפָאֲשֶׁר
35 יוֹרְדִים הַמַּיִם אֶפִּילוּ טַפִּין
36 טַפִּין, הִרִי בְּסוּפוֹ שֶׁל דְּבַר הֵם
37 פּוֹעֲלִים שְׂבִירָה אֶפִּילוּ
38 בְּאָבֶן⁷¹, (וּכְסִיפּוֹר חֲכָמֵינוּ ז"ל " מֵה
39 הִיָּה תַחֲלִילָתוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא. אֲמַרוּ, בֵּן
40 אַרְבַּעִים שָׁנָה הִיָּה וְלֹא שָׁנָה כְּלוּם, פַּעַם
41 אַחַת הִיָּה עוֹמֵד עַל פִּי הַבַּאֵר. אֲמַר, מִי
42 חָקַק אֲבָן זוֹ. אֲמַרוּ לוֹ, הַמַּיִם שֶׁתִּדְרִיר
43 נּוֹפְלִים עֲלֶיהָ בְּכָל יוֹם. אֲמַרוּ לוֹ, עֲקִיבָא
44 אִי אַתָּה קוֹרָא אֲבָנִים שַׁחְקוּ מִיָּם, מִיד

הִיָּה רַבִּי עֲקִיבָא הֵן קַל וְחוֹמֵר בְּעֲצָמוֹ, מֵה רַךְ פִּסַּל אֶת הַקֶּשֶׁה, דְּבַרֵי תּוֹרָה
שֶׁקֶשֶׁה כְּבוֹדוֹ עַל אַחַת כְּמֵה וְכֵמֵה שִׁיחֲקוּ אֶת לְבִי שֶׁהוּא בְּשׂוֹר וְדַם. מִיד חוֹר
לְלַמּוֹד תּוֹרָה".
וְכִמּוֹ כֵּן הִנֵּה עַל-יְדֵי 'עֲמַל יְגִיעָה רַבָּה בְּלִמּוּד תּוֹרָה'
(שְׁנַמְשָׁלָה לְמַיִם⁷²) פּוֹעֲלִים
שְׂבִירָה אֶפִּילוּ בְּקַלְפַת עַמְלָק,
קְלִיפָה קֶשֶׁה וְחַמּוּרָה בְּמִיּוּחַד, שְׂזָהוּ
ה'עֲמַל' ד'לְעַמְת־זֶה',
שְׁלִמְעָלָה מִן הַשְּׂכָל וְהַדְּעַתָּה.
וְזָהוּ פְרוּשׁ דְּבַרֵי הַמְדַּרְשׁ הָאֲמוּרִים
שֶׁאִם עֲדִיין לֹא מָחוּ אֶת עִמְלָק, אִו
"הִתְקִינוּ" כּוֹ' אֶת עֲצֻמְכֶם
לְשַׁעְבּוּד, 'הִתְקִינוּ' (שֶׁלִּפִּי פְשׁוּטוֹ הוּא
הִכִּינוּ אֶת עֲצֻמְכֶם, מִתְפָּרֵשׁ כֵּאֵן) לְשׁוֹן
תִּקְוִן, הִיָּנוּ, שֶׁתִּקְוִן ה'עֲמַל'
וְהִיָּגִיעָה שֶׁל עִמְלָק ד'לְעַמְת־זֶה'
הוּא עַל-יְדֵי שְׁעִבּוּדָה שֶׁל
מִצְרַיִם, שְׂזָהוּ עֲנִין 'עֲמַל
תּוֹרָה' כְּנ"ל.
י) וְכִזָּה יוֹכֵן עֲנִין שְׁנֵי
הַצְּוִיִּים "זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר
עָשָׂה לְךָ עַמְלָק", ו'תִּמְחָה
אֶת זִכְר עַמְלָק", וְעַל כֵּן נִשְׁאַלָה
הַשְּׂאֵלָה בַּתְּחִילַת הַמֵּאמֵר מֵהוּ תוֹכֵן
שְׁנֵי הַצְּוִיִּים, הִרִי הַעִיֵּקֵר הִיא מַחִיית
עִמְלָק, וְהֵיָנוּ כְּמוֹ שְׁנַתְבָּאָר
לְעִיל שְׂבִכְלַפְת עַמְלָק עֲצָמָה
אִי-אֶפְשָׁר לֹא יָכוֹל לְהִיּוֹת
הַתִּקְוִן בְּדֶרֶךְ בְּרוּר וְעִלְיָה, כִּי-
אִם בְּאֶפְסוֹ שְׂשִׁבְרִתָּן זֹהִי
תִּקְנָתָן, שְׂבִירָה וּבְטוּל לְגַמְרִי,
שְׂזָהוּ עֲנִין "תִּמְחָה לְבַטֵּל לְגַמְרִי
אֶת זִכְר עַמְלָק", וְעֲנִינוּ
בְּעִבּוּדָה הַרוּחִנִּית הוּא עַל-יְדֵי
הַבְּטוּשִׁים שְׂמִכְבֻּשׁ אֶת
עֲצָמוֹ, כְּמִבּוּאֵר לְעִיל בְּאִרְכּוּת וְעַל
זֶה כּוֹד לְפַעוּל אֶת מַחִיית עִמְלָק
וּשְׂבִירָתוֹ צְרִיכָה לְהִיּוֹת זְכִירַת
מַעֲשֶׂה עַמְלָק, הֵיָנוּ, שִׁיתְבּוֹנֵן
הָאֲדָם אִיף שֶׁהוּא לְהוֹט
וּמְשַׁקֵּעַ בְּעֲנִינֵי תֵאָוָה נַחוּתִים
וּמְגוּשִׁים כְּאֵלוֹ שְׂמַצֵּד-עֲצָמוֹ
וּמְשַׁקֵּעַ בְּעֲנִינֵי תֵאָוָה כְּאֵלוֹ

(69) ראה סנהדרין צט, ב. 70 סוכה נב, ב. 71) ראה אבות דרבי נתן פ"ו. 72) ראה תענית ז, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 בהתאם למעמדו ומצבו הרוחני אין לו שיכות אליהם, שְׁפָל זֶה
 2 העובדה שבכל זאת הוא שקוע בתאוות אלו בָּא מִצַּד קְלַפַּת עֲמֶלְק,
 3 וַיִּדְאָג וַיִּצְטַעַר עַל זֶה כּוֹ' (אוּן עַר זָאל ווּיִטְאָגֵן וּשְׂיַכַּאב לוֹ
 4 אויף דעם על כך), וְהִזְכִּירָה וְהִתְחַבְּנֹת הַנַּ"ל במעמדו ומצבו
 5 צְרִיכָה לְהִיּוֹת בְּכָל יוֹם, שְׁזָהוּ
 6 הַצְּוִי הָרִאשׁוֹן "זְכוֹר דַּע
 7 והתבונן את אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ
 8 עֲמֶלְק", ולאִיזָה מִצַּב הַבֵּיא אוֹתְךָ,
 9 וּמִזָּה יָבֵא לְבַטֵּשׁ אֶת עֲצָמוֹ,
 10 וְעַל-יָדֶי-זֶה שִׂיכֹר הֵיטֵב אֶת מִצְבוֹ
 11 וַיִּבְטֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ יְקָיִם אֶת הַצְּוִי
 12 הַשְּׁנִי "תִּמְחָה אֶת זְכוֹר
 13 עֲמֶלְק", שְׁעַל-יָדֵי הַבְּטוּשִׁים
 14 יַפְעַל אֶת הַשְּׂבִירָה וְהַמְחִיָּה
 15 שֶׁל קְלַפַּת עֲמֶלְק.
 16 וְעַל-יָדֶי-זֶה מַחִיית עֲמֶלְק שֶׁבִּנְפֹשׁוֹ
 17 יַעֲשֶׂה הָאֵדָם לוֹ לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 18 יִתְבַּרֵּךְ דִּירָה מְקוֹם רֹאֵי לְגִלּוֹי
 19 אֲלוֹקוֹת בְּמַתְחַוְּנִים, בעולם הזה
- הַגְּשָׁמִי, כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁷³ אֵין הַשָּׁם שְׁמוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא שְׁלֵם וְאֵין הַכֶּסֶף שֶׁלֹּמְעֵלָה שְׁלֵם עַד שְׂיִמְחָה זָרְעוֹ שֶׁל
 עֲמֶלְק, וְעַד אִזּוֹ הַמִּצַּב הוּא כְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב (בְּפִרְשַׁת בְּשַׁלַּח) הַמְדַבֵּר עַל
 מִלְחַמַת עֲמֶלְק 'כֶּסֶף [וְלֹא נֹאמַר כֶּסֶף] יִי' וְלֹא נֹאמַר כֹּל שֵׁם הוֹי' וְהִינֵנוּ,
 שְׁעַל-יָדֵי שְׂבִירַת וּמְחִיַת
 עֲמֶלְק לְגַמְרֵי, פּוֹעֲלִים שְׂיִהְיֶה
 "הַשָּׁם שְׁלֵם וְהַכֶּסֶף שְׁלֵם",
 שְׁזָהוּ הַשְּׁלִימוֹת שֶׁל גִּלּוֹי וְהַשְּׂרָאָה
 הַשְּׂכִינָה בְּעוֹלָם עֲנִיָן דִּירָה לוֹ
 יִתְבַּרֵּךְ, כְּפִי שְׂיִהְיֶה בְּקָרוֹב
 מִמֶּשׁ עַל-יָדֵי מְשִׁיחַ צְדָקְנוֹ,
 בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ.
- שְׁמִצְדָּ-עֲצָמוֹ אֵין לוֹ שְׂיִכּוֹת אֲלֵיהֶם, שְׁפָל זֶה בָּא
 מִצַּד קְלַפַּת עֲמֶלְק, וַיִּדְאָג עַל זֶה כּוֹ' (אוּן עַר
 זָאל ווּיִטְאָגֵן אויף דעם), וְהִזְכִּירָה וְהִתְחַבְּנֹת
 הַנַּ"ל צְרִיכָה לְהִיּוֹת בְּכָל יוֹם, שְׁזָהוּ הַצְּוִי
 הָרִאשׁוֹן "זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמֶלְק", וּמִזָּה
 יָבֵא לְבַטֵּשׁ אֶת עֲצָמוֹ, וְעַל-יָדֶי-זֶה יְקָיִם אֶת
 הַצְּוִי הַשְּׁנִי "תִּמְחָה אֶת זְכוֹר עֲמֶלְק", שְׁעַל-יָדֵי
 הַבְּטוּשִׁים יַפְעַל אֶת הַשְּׂבִירָה וְהַמְחִיָּה שֶׁל קְלַפַּת עֲמֶלְק.
 יִתְבַּרֵּךְ דִּירָה בְּמַתְחַוְּנִים, כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁷³ אֵין הַשָּׁם שְׁלֵם וְאֵין הַכֶּסֶף
 שְׁלֵם עַד שְׂיִמְחָה זָרְעוֹ שֶׁל עֲמֶלְק, וְהִינֵנוּ, שְׁעַל-יָדֵי שְׂבִירַת וּמְחִיַת עֲמֶלְק
 לְגַמְרֵי, פּוֹעֲלִים שְׂיִהְיֶה "הַשָּׁם שְׁלֵם וְהַכֶּסֶף שְׁלֵם", שְׁזָהוּ עֲנִיָן דִּירָה לוֹ יִתְבַּרֵּךְ,
 כְּפִי שְׂיִהְיֶה בְּקָרוֹב מִמֶּשׁ עַל-יָדֵי מְשִׁיחַ צְדָקְנוֹ, בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ.

(73) ראה פירש"י ס"פ בשלח. תנחומא ס"פ תצא.

אגרות קודש

ב"ה, ח' אדר, תשי"ג
 ברוקלין.
 שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מגי' אדר, אשר הרגיע את רוחי אחרי ששמעתי אשר לא הי' בטיב
 הבריאות בחזירתו מכאן לעירו... וכנראה ממכתבו כבר ת"ל חזר לאיתנו.

וע"ד הצחות י"ל ע"פ מרז"ל לאיתנו לתנאו, שתנאי התנה הקב"ה שיקיימו ישראל התומ"צ
 ויתקיימו השמים והארץ, וידוע המבואר בספרי מוסר ובספרי חסידות אשר השמים כולל כל ענינים
 הרוחניים והארץ כוללת כל הענינים הגשמיים, ואצל איש ואשה הישראלים הנה קיום דברים אלו תלויים
 בקיום התומ"צ שהם הם הצנורות והכלים לכל עניניהם וכמ"ש אם בחקותי תלכו גוי' ונתתי גוי'...

נהניתי לקרות בסיום מכתבו אשר ביום א' העבר צריכה היתה להיות אסיפת נשי ובנות חב"ד,
 ובטח היתה בהצלחה ובאופן שעוד גדל אצלן הרצון להוסיף אומץ בעבודתן לימים יבואו ובפרט בחדש
 אדר שעוד מתחלת החדש הרי מרבין בשמחה מפני חג הפורים שבו, ואשר אף שגם על תנוכה ופסח
 אמרז"ל שאף הן היו באותו הנס, הרי מובלטה ביותר השתתפות הנשים בימי הפורים.

ולסיים בד"ת מה דמתחיל במכתבו הוא, בענין נתינת שלום לרבו וציין ג"כ לשו"ע יו"ד סי'
 רמ"ב סעיף ט"ז, הנה יעויין בנ"כ השו"ע. וידוע שזהו ג"כ מהחילוקים דבין בני ארץ ישראל ובני בבל
 - וכמובא בספר חלופי מנהגים, ובאשר אין הספר מצוי הנני מעתיק הצינונים. ברכות כז, ב. נזיר כ, ב
 (עיי"ש חילוק גירסת הרי"ף והרא"ש) ובמעדני יו"ט שם. ב"ק עג, ב ובתוס' ויפ"ע שם. שבועות לב, א
 (עיי"ש). בירוש' ברכות ונזיר שם.